

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20— „

Oglast po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravištvu

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Čelje, Aleksandr. cesta.

Račun pri pošt. čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 16. decembra.

Na mrtvaškem odru v varšavski romantični palači Belvedere leži ob straži poljskih legijonarjev danes mož, ki je šele prošli pondeljek prisegel na ustavo mlade republike ter bi imel ostati na njenem čelu sedem let: Gabriel Narutowicz. Nit življenja mu je pretrgala krogla političnega nasprotnika, menečega, da se predstavljajo jakih idej ubijajo s samokresi.

Umor predsednika Narutowicza je posledica nezdravega strankarskega življenja na Poljskem. Dve odločilno močni strankarski grupaciji obsega so-odnosni varšavski sejm; desno nacionalističnih demokratov, ki je za poglavarja države kandidirala poljskega poljanika v Parizu, grofa Zamozskega in levico, katero tvori ljudska stranka bivšega varšavskega ministrskega predsednika Witosza. Iz njene srede radikalno orijentiranih elementov je izšel Narutowicz, ki je pri volitvah za predsedenta države prodiral tudi s podporo glasov narodnostnih manjšin. To je pri nacionalističnih povečalo mržnjo in odpor proti njemu in dovedlo sedaj do katastrofe.

Kot politik je bil Narutowicz do zadnjih let precej skromno znana osebnost. Saj je do nečisto živl v inozemstvu ter se bavil samo z znanostjo. Na čit politike so ga dvignile šele razmere po prevratu 1918, ko je Poljska za svojo reprezentacijo v zunanjem svetu potrebovala mož, ki so že imeli glas v tujini. Narutowicz je bil v tem pogledu sličen Paderewskemu, Pilsudskemu in drugim osebnostim. Kakor vsi ti, je tudi on dal svoje sile in zmožnosti na razpolago domovini, da ji z njegovo pomočjo zasijejo milejše zvezde.

To pričakovanje se mu žal ni izpolnilo. Še predno je mogel pokazati svoj vpliv kot poglavar Poljske, se je našel efanatiziran človek, katerega je slepa strankarska strast zapeljala v dejanje, katero Poljakom ne bo pomnožilo ugleda med svetom.

Mi Jugoslovani obžalujemo nenadno in mučeniško smrt Narutowicza, posebno radi tega, ker vemo, da je Narutowicz v zunanji politiki bil naslednik Pilsudskega, ki je stal zelo blizu Mali antanti. S smrtjo prvega ustavnega predsednika poljske republike izgubljamo tedaj tudi mi prijatelja in sobojnika za pravice malih narodov, katere so do nedavnega časa vpregali tuji v jarem robstva. Nadejamo pa se obenem, da Narutowiczova smrt dobrih sedanjih odnosov med našo kraljevino in poljsko republiko ne bo prekinila ali celo poslabšala, temveč da bo stopil na šelo poljske republike zopet mož slovenske orijentacije.

Gabriel Narutowicz je bil rojen l. 1865. v Kovnu. Gimnazijo je dovršil v Lihavi, matematično fakulteto pa v Petrogradu. V Curihi je absolvirao političniko ter dobil inženjersko diplomu. Tu se je tudi specializiral na vodno - tehnične zgradbe. Pridobil si je v tej stroki svetovni sloves, ki ga je privedel kot visokošolskega profesorja v Brooclin in Madrid, leta 1918. pa na političniko v Curihi.

Po vojni je bil nekaj časa predsednik mednarodne komisije za izkoriščanje vodnih sil ob Renu. V kabinetu Grabkega je leta 1920. postal minister za javna dela, ter je v tem svojstvu ostal tudi pod ministrskima predsednikoma Witoszem in Ponikowskim. Na genovski konferenci je bil Narutowicz drugi delegat poljske države. Po odstopu Skirmunta je prevzel zunanje ministrstvo v vladah Sliwinskega in Nowaka.

Za predsednika poljske republike je bil, kakor znano, izvoljen 9. decembra, torej ravno en teden pred svojo smrtjo.

Na zunaj je bil Narutowicz simpatičen mož, blagega lica in govora, nekoliko težak v kretanjah, toda vendar eleganten v nastopu.

Ponesrečen atentat na bolgarskega ministra

Sofija, 16. decembra. u. Sinoči ob šestih je bil proti bolgarskemu notranjemu ministru Daskalovu, ki v odsotnosti Stambolijskega provizorno vodi posle ministrskega predsednika, poskušen atentat. Ko je minister zapustil poslopje sobiranja ter hotel stopiti v svoj avtomobil, so neznani storilci vrgli proti njemu dve bombi, ki sta eksplodirali. Minister je ostal nepoškodovan. Tudi nihče drugi ni bil ranjen. Atentator je mogel v mraku pobegniti.

Po izjavah notranjega ministra Daskalova je atentat ki ga gotovi krogi pripisujejo macedonskim avtonomistom, pri delo opozicijskega bloka.

Pašićeva samoradikalna vlada

MINISTER ZA SLOVENIJO DR. NIKO ZUPANIČ. — DVA PORTFELJA SE NEZASEDENA. — VSI MINISTRI RADIKALCI.

Beograd, 16. decembra. g. Nova vlada ki je položila nocoj prisego, je sestavljena tako-le: Ministrski predsednik: Nikola Pašić, zenačenje zakonov: Marko Trifković,

vere: Ljuba Jovanović, promet: dr. Velizar Janković, zunanje zadeve: dr. Momčilo Ninčić, prosveta: Miša Trifunović, pravosodje: dr. Laza Marković, narodno zdravje: dr. Slavko Miletić, javna dela: Nikola Uzunović, agrarna reforma: Krsta Miletić, pošte in brzojav: Velja Vukičević, vojna: general Petar Pešić, šume in rude: dr. Milan Srškić, notranje zadeve: Milorad Vujičić, socialna politika: dr. Ninko Perić, finance: dr. Milan Stojadinović, minister brez portfelja: dr. Niko Zupanić (za Slovenijo), minister brez portfelja: dr. Gijvo Supilo (za Hrvatsko).

portfelja ministrstva za trgovino in industrijo ter ministra za poljedelstvo nista oddana. Prvo ministrstvo bo upravljal minister pravde dr. Laza Marković, drugo pa minister agrarne reforme Krsta Miletić. Vsi ministri so radikalci.

MINISTER DR. NIKO ZUPANIČ.

Dr. Niko Zupanič je bil rojen l. decembra 1876. v Gribljah v Belokrajini. Na dunajski univerzi je bil promoviran za doktorja filozofije. Njegov specialni študij je bila arheologija. Kot vseučilišnik je

na Dunaju v družbi z dr. Dergancem leta 1901 pričel izdajati revijo »Jug«, prvi ki je z odločnostjo zastopal misel ujedinjenja ter obračal pozornost na naš Balkan. Ze visokošolec je postal dr. Zupanič sotrudnik Ljubljanskega Zvona, zbornika Slov. Matice ter tudi beograjskih glasil. Leta 1907 se je z Dunaja preselil v Beograd, kjer je postal asistent tamšnjega muzeja z arheološkimi in etnografskimi študijami. Po izbruhu svetovne vojne je dr. Zupanič šel v emigracijo ter je postal leta 1915 član Jugoslovanskega odbora. Bil je v Rimu, v Parizu, Londonu in v Ameriki ter se udeleževal nacionalne propagande. V Ameriki je objavil članek »Slovenija vzdigni se«, ki je dal povod za njegovo vojaško sodno preganjanje v Avstriji radi veleizdaje. Njegova korespondenca z dr. Žerjavom je bila del podlage za vojaško sodno internacijo dr. Žerjava. Dr. Niko Zupanič je bil med vojno referent g. Pašića o slovenskih razmerah.

V emigraciji je minister Zupanič mnogo dopisoval v angleške in francoske liste. Po prevratu je bil v Parizu ekspert naše mirovne delegacije. Leta 1919. je izdal v Parizu krasno knjigo »Ave Illyria«.

Po povratku v domovino je bil dr. Zupanič imenovan za ravnatelja etnografskega oddelka v dež. muzeju v Ljubljani. Tu je vršil tudi agende poverjenika srbske radikalne stranke. Pozornost javnosti je vzbudil s svojimi ostrimi protiklerikalnimi in protiseparatističnimi članki.

Minister Zupanič se odpelje menda danes v Beograd.

Kako je Pašić sestavljal vlado

KMETIJCI IN MUSLIMANI SO V ZADNJEM HIPU ODREKL. — «MINISTRA ZA KOLONIJE».

Beograd, 16. decembra. g. Čim so radikalci odklonili sodelovanje z demokrati v delovni vladi, ki bi imela rešiti najnujnejše zakone, je bil podeljen mandat za sestavo volilne vlade načelniku radikalne kluba Pašiću. To dejstvo je presenetilo vse politične kroge in vsi klubi so na ta način stavljeni pred gotovo delstvo. Radikalci so hoteli milostno podeliti poleg sebe še koticček Maglajličevi skupini in Samostojnim kmetom, da bi si olajšali veliko odgovornost, in Pašić je pozval k sebi g. Pucija ter ga povprašal, pod kakšnim pogojem bi hotel vstopiti v volilno vlado. Pripomnil pa je, da ima razgovor samo informativen značaj, ker od svojega kluba še ni dobil pooblastila, da se pogaja s katerokoli drugo stranko. G. Pucij je odgovoril, da SKS še ni definitivno sklepala.

Enak informativen razgovor je imel g. Pašić tudi z zastopnikom Maglajličeve skupine, vendar tudi muslimani niso pristali na vstop v volilno vlado, dokler se ne posvetujejo o celokupni situaciji.

Prenagljena ministrska lista. Izgleda pa, da je g. Pašić mislil, da je pristane SKS in Maglajličeve skupine sigurne. Zato je dal napisati za kraljev podpis sledečo ministrsko listo: Ministrski predsednik: Pašić, notranje: Milorad Vujičić, zunanje: Ninčić, trgovino: Osman Vilović, finance: dr. Milan Stojadinović, pravosodje: dr. Laza Marković, narodno zdravje: dr. Kara Mehmedović, pošte: Slavko Miletić, vojna: Pešić, javna dela: Velja Vukičević, konstituant: Marko Trifković, vere: Ljuba Jovanović, socialna politika: Ninko Perić, šume in rude: dr. Srškić, poljedelstvo: Ivan Pucelj, prosveta: Trifunović, promet: Velizar Janković.

Kmetije in muslimani odklanjajo vstop v vlado.

Medtem se je sestal klub SKS. Po daljši debati je bilo sklenjeno, da samostoj-

na kmetijska stranka odklanja sodelovanje v radikalnem kabinetu.

Ob pol 6. uri zvečer so se na Pašićev poziv zbrali v predsedništvu vlade člani novega kabineta. Manjkala pa sta minister trgovine in poljedelski minister. Odsopod Pašić je bil nemilo iznenaden, ko je par minut po prej, ko je imel novi kabinet oditi na dvor, da položi prisego v roke kralja, vstopil namesto g. Pucija v njegovo pisarno zastopnik kluba SKS poslanec Rajer, ki je obvestil Pašića, naj izbriše Pucija iz liste nove vlade, ker je klub SKS sklenil, da ne bo sodeloval v njegovem ministrstvu. Obenem so sporočili muslimani sklep svojega kluba, da bodo odgovorili glede vstopa v vlado šele tekom jutrišnjega dne. Vaš dopisnik je doznal iz verodostojnega vira, da je na svoj selj danes popoldne sklenila tudi Maglajličeva skupina, da na noben način ne vstopi v vlado. Ker ni bilo časa, da se lista spopolni, je pustil Pašić oba portfelja.

Vsled nenadne odpovedi SKS in muslimanskih desničarjev so prišli radikalci v nemalo zadrego in to tem večjo ker je bila za pol 7. že napovedana prisega novih ministrov. Pašić prisega ni hotel odgoditi. Zato so v naglici sestavili definitivno ministrsko listo, ki kaže napram pokoldanski nekatere izpremembe in pušča muslimanom, oz. kmetijcem namenjene portfelje trgovine in poljeprivrede še prosta.

Ob pol 7. so odšli nato vsi ministri na dvor, kjer so položili prisego v roke kralja.

«Ministra za kolonije».

Beograd, 16. decembra. r. Z ozirom na dejstvo, da sta bila v radikalni kabinet privzeta po eden Slovenec i Hrvat kot ministra brez portfelja, je danes v parlamentarnih krogih nastala ironična razlaga, da so radikalci imenovali dva «ministra za kolonije».

Neposredno pred razpusitvom parlamenta

RADIKALNE PRIPRAVE ZA VOLITVE.

Beograd, 16. decembra. g. Na današnjem sestanku novega kabineta je bilo sklenjeno, da se čim preje skliče narodna skupščina, kateri es bo vlada predstala z dekretom — o razpusitvi. Seja se vrši morda že v pondeljek.

Po predpisu ustave bo v ukazu o razpusitvi parlamenta naveden tudi dan novih volitev in sklicanje novega parlamenta. Po dosedanjih dispozicijah se bodo vršile volitve dne 18. marca, nova skupščina pa bo sklicana na dan 16. aprila.

Novi kabinet bo imel jutri dopoldne svojo prvo formalno sejo.

RADIKALNE PRIPRAVE ZA VOLITVE. Beograd, 16. decembra. r. Ožji odbor radikalnega kluba je danes sestavil proglas na pristaše radikalne stranke ter poziv vsem stranknim organizacijam, da na vso moč pospešijo priprave za volitve.

VPRAŠANJE AVSTROOGRSKIH DOLGOV.

Pariz, 1. decembra. u. Kakor poroča Cablogramm, pogajanja v komisiji za razdelitev dolgov bivše avstroogrskor monarhije dosedaj še niso dovedla do sporazuma.

Novi predsednik poljske republike umorjen

POLITIČEN ATENTAT. — MORILEC PRIJET. — RAZBURJENJE PO CELI DRŽAVI. — NARUTOWICZEV NASLEDNIK BO PILSUDSKI. — VLADO SESTAVI GENERAL SIKORSKY.

Varšava, 16. decembra. d. Novi predsednik poljske republike dr. Gabriel Narutowicz, ki je še le predvčerajšnjim prevzel vladne posle, je bil danes opoldne umorjen.

Varšava, 16. decembra. u. Poljska republika je danes izgubila svojega prvega, pred kratkim izvoljenega predsednika Narutowicza. Dr. Narutowicz je danes ob 1/2 12. posetil kardinala Kakowskega. Pol ure kasneje je v spremstvu dveh adjutarov, šefa svoje civilne pisarne, ministrskega predsednika Nowaka in dveh drugih ministrov odšel k slavnostni otvoritvi razstave slikarja Zahete v slikarskem salonu. Ko je vstopil v prvo dvorano razstave, je akademski slikar Elipij Niewiadomski od zadaj oddal tri strele na predsednika, ki se je smrtno zadot zgrudil na tla. Narutowicz je umrl v nekaj minutah.

Atentator je hotel pobegniti, vendar pa ga je prijel eden izmed adjutarov. Zdravnik, poklican takoj na lice mesta, je mogel konstatirati le smrt predsednika. V razstavo je takoj prišel državni pravdnik okrožnega sodišča ter odredil strogo preiskavo.

Truplo umorjenega državnega predsednika so v spremstvu eskadrona ulancev prepeljali v belvedersko palačo, kjer so ga položili na mrtvaški oder.

Popoldne je imelo celokupno ministrstvo, ki je v demisiji, sejo, ki ji je nekaj časa prisostvoval tudi bivši državni poglavar Pilsudski. Pilsudski je ob 1/2 3. odšel s seje ministrskega predsednika. Na vprašanje novinarjev je izjavil, da se bo v 24 urah sestavila nova vlada.

V Varšavi in po vsej Poljski je atentat napravil velikanski vtis, ki bo, kakor se misli, imel velike politične posledice, zlasti vsled tega, ker je bil Niewiadomski znan pristaš narodnodemokratske (vsepoljske) stranke.

Listi izražajo svoje ogorčenje nad atentatom ter pozivljajo narod, naj be miren. Listi poudarjajo, da je atentator znan kot eksaltiran človek, ki je že enkrat vzbudil neljubo pozornost, ko je pretepel urednika, ki je neugodno kritiziral njegove slike. Razstava se je v znak žalosti takoj zatvorila.

Vodja notranjega ministrstva je izdal proglas na prebivalstvo, v katerem sporoča prebivalstvu atentat ter na znanja, da bo v smislu ustave vodil predsedniške posle kot zastopnik predsednika republike sejski maršal Ratay.

VOLITEV NOVEGA PREDSEDNIKA.

Varšava, 16. decembra. u. Za volitev novega predsednika je narodna skupščina sklicana za sredo ob 12. opoldne. Izgleda, da bo Pilsudski zopet izvoljen za predsednika republike. Dosedaj vlada v Varšavi in drugih mestih Poljske mir.

NOVA VLADA.

Krakov, 16. decembra. u. Kakor poroča »Kurier Codzienny« iz Varšave, da bo maršal sejma Ratay, ki v smislu ustave nadomestuje predsednika republike, poveril sestavo vlade dosedanjemu šefu generalnega štaba generalu Ladislavu Sikorskemu. Na mesto šefa generalnega štaba bo imenovan Pilsudski, ako ne bo izvoljen za predsednika republike.

Mussolini se pripravlja na diktaturo

DALEKOSEŽNA POOBLASTILA MINISTRskega SVETA. — FAŠISTI POSTANEJO MUSSOLINIJEVA POSEBNA ARMADA.

Rim, 16. decembra. s. Ministrski svet je dal ministrskemu predsedniku Mussoliniju pooblastilo, da uporabi vsa sredstva proti oni stranki ali gibanju, ki bi hotela motiti javni red in mir.

Rim, 16. decembra. u. Danes ponoči je imel vrhovni svet fašistov posvetovanje, katerega se je udeležili tudi ministrski predsednik Mussolini. Sklenilo se je, da se organizacije fašistovske milice pretvorijo v novo skupino, ki se bo imenovala »Nacionalna varnostna milica« in ki bo podrejena direktno Mussoliniju.

SAMOZAVESTEN NASTOP PROTI ZAVEZNIKOM.

Rim, 16. decembra. s. Mussolini je obširno poročal ministrskemu svetu o lausannski konferenci. Izjavil je, da ne be šel 2. januarja na konferenco v Pariz, ako ne bodo izvršene vse diplomatične predpriprave ki bodo zajamile zadovoljv izid pariške konference. Dne 2. januarja mora priti do končnoveljav nih sklepov, ako se hoče preprečiti nadaljnja zasedba nemškega ozemlja po Franciji.

Uspehi angleške diplomacije v Lausanni

SPORAZUM V NAJLEPŠEM TIRU. — ANGLIJA ODRINILA RUSIJO IN SE POGAJA S SAMO TURCIJO.

Lausanne, 16. decembra. u. Položaj na konferenci se vedno bolj razjasnjuje. Skoraj gotovo je, da bo konferenca uspešla z mirovno pogodbo med Turčijo in Grčijo in tudi med Turčijo in zavezniškimi državami. Vse simpatije Turčije do Rusije niso mogle preprečiti, da ne bi Turki bolj vpoštevali svojih neposrednih interesov, kakor pa politične argumente, ki govore za zvezo z Rusijo. Tajna pogajanja, ki so se zadnje dni tukaj vodila med Anglijo in Turčijo, so povzročila, da je Turčija faktično opustila svoj odpor proti angleško-turški mirovni pogodbi.

Pogajanja se bodo tako pospešila, da se bo takoj po kratkem odmoru o Božiču mogla izgotoviti mirovna pogodba. Vojaški izvedenec zaveznikov in Turčije izdejujejo konvencijo o morskih ožinah, ki pride prihodnji teden pred komisijo. Finančni strokovnjaki pa se s sodelova-

njem bivšega turškega finančnega ministra Djavid-beja bavijo z ureditvijo vprašanja otomanskih dolgov, ki bo povzročilo še precej težkov. Vprašanje manjšin se mora smatrati kot rešeno. Za Armenec se bodo pod varstvom Zveze narodov določila gotova jamstva in tudi za vprašanje grškega patrijarhata se bo našla rešitev.

Tudi vprašanje azijskih mej ne bo povzročilo resnih konfliktov. Glede Mezopotamije, o kateri se sedaj v tajnih pogajanjih razpravlja med Anglijo in Turčijo, je Anglija sedaj izročila Turkom spomenico, naj se mosulski vilajet razdeli na tri dele, in sicer na Sirijo (Francosko), Mezopotamijo (angleško) in Turčijo. Meje so določene na ta način, da ostane del oljnih vrelcev pri Siriji in en del pri Turčiji sami, dočim ostane največji del Mezopotamije pod angleškim mandatom.

POLJSKA ODLIKOVANJA ITALIJANSKIH GENERALOV.

Rim, 15. decembra. l. Včeraj so bili povabljeni na poljsko poslanstvo generali: Diaz, Taon de Revel, Badoglio, Caviglio, Giardino, Cittadino, Vaccari, Abbricci, Tassoni in Barbarich, ki so bili odlikovani z redom »obnovljene Poljske«.

PRINCESA JOLANDA SE POROČI Z NEPLEMENITAŠEM?

Rim, 15. decembra. l. Listi poročajo, da se kraljica hči Jolanda v kratkem poroči z Italijanom neplemenitega rodu. Publiko je z ozirom na enake preecedence slučaje v angleški in danski kraljevski obitelji tej vesti prav simpatično naklonjena.

Borza dne 16. dec.

Zagreb. Borza je bila danes zaprta. V prostem prometu so notirali: Curih 1425, London 349, Pariz 540., Milan 377. Praga 230, Dunaj 0.14, Berlin 1.20, Budimpešta 3.50, Newyork 75, dolar 74.

Curih: Berlin 0.0825, Newyork 527.25, London 24.50, Pariz 39.65, Milan 26.80, Praga 15.90, Budimpešta 0.2275, Zagreb 1.40, Bukarešta 3.07, Sofija 4.02 Varšava 0.0325, Dunaj 0.0075, avstr. krone 0.0076.

Berlin: Italija 32.269 — 32.431, London 29.426.25 — 29.573.75, Newyork 633.412 — 636.888, Švica 121.695 — 122.305 Dunaj 9.17 — 9.23, Praga 18.952 — 19.018, Sofija 49.87 — 50.13. Beograd 66.33 — 66.67.

Ob 50letnici Glasbene Matice

Ljubljana, 16. decembra. Jubileji naših kulturnih društev so spominski dnevi, polni ponosa in hvalečnosti našim dedom in očetom. Vsa naša kulturna društva so bila ustanovljena v prvi vrsti v obrambo čim dalje hujše ogroženosti naše samoniklosti, v zaščito naše narodnosti, našega jezika in naše samosvoje kulture; v drugi vrsti pa za posledno razvijanje slovenske izvirnosti ter dvigovanje slovenskih duševnih sposobnosti h končnemu cilju umetniške dovršenosti. Emancipacija od tujstva in afirmacija nacionalnega genija je izvor in namen vseh naših kulturnih društev. Dramatično društvo, Slovenska Matica, Sokol in Glasbena Matica so nastala v odporu proti nemstvu in proti tujemu mišljenju in čustvovanju vobče ter v idealnem hrepenenju slovenske talente razvijati in uveljaviti do najvišje popolnosti narodu na čast in korist.

Tako je vsak naš kulturni jubilej hkrati tudi vedno politični jubilej. Pred 50 leti so se našli končno samozavestni naši moške, ki so tudi na glasbenem polju odtrgali slovensko inteligenco iz gladkih in prijaznih lovk nemškega polja. Tudi s pesmijo in glasbo prepeljati slovensko družbo z narodno zavestjo, je bil politično nacionalni smoter ustanovitelj Glasbene Matice.

Slovenska narodna pesem stoji na čelu programa ustanovitvene Glasbene Matice. Preko samorodne naše popevke do najvišje umetniške skladbe je njen cilj. Iz Glasbene Matice naj bi se širila domača pesem po vseh šolah in koncertih ter prihajala umetniško pročiščenja med narod nazaj. Naši dedje in očetje so vedeli, da je bila tisočletja prav naša pesem — pesem in zapisa — poleg slovenske molitve nepremagljivi čuvár naše samoniklosti, in zavedamo se še danes, da mora biti vsa naša umetnost, literatura, upodabljanje, dramatika in glasbena, zasidrana v ljudstvu in narodnem čustvu.

Glasbena Matica je ostala idealu svojih ustanovitelj zvesta vseh svojih 50 let. Opetovano je predstavljala pred našo strojno kritično tujino umetnost slovenskega petja ter je nešteto dokazala, da je tudi malo slovensko pleme na kulturno visoki stopnji. S svojim delom si je naša Glasbena Matica med svrstimi priborila odlično mesto. Na Dunaju, v Prsti, v Beogradu in po vsej Jugoslaviji je Glasbena Matica doprinesla vedno znova dokaz, da v umetnosti ne odloča številnost naroda, nego narodni talent. V

posmeh so bili Nemcem, Italijanom in vsem nam sovražnim narodom oni naši moške, ki so na nekdanjih najbolj vplivnih mestih opozarjali na nadarjenost, življensko energijo in na vztrajno kulturno napredovanje našega plemena. Za inferiornost pasmo so nas proglasili. A nastopila je Glasbena Matica, in v tujini smo slišali dotlej nezasišeno spoštljive besede o slovenski umetnosti. Tako so bili uspehi Glasbene Matice ne le trenoten efekt, nego so predstavljali trajen napredek v narodnem ugledu, in splošni veljavni našega ljudstva ter njegove umetnosti.

Kot šolsko, koncertno, založniško in glasbeno organizatorno ter zlasti kot vedno programno domoljubno in patriotično društvo si je pridobila Glasbena Matica zaslug, ki ostanejo zabeležene na najbolj častnih straneh slovenske kulture, blagotvorne in politične zgodovine. Najsvetlejši idealizem ter neskončno lepa in poetična ljubezen do slovenskega petja, do slovenskega prekrasne jezika in umetnosti sta vodila slovenske pevke in pevce vseh 50 let od trumfa do trumfa. Ogromna, neverjetna, često uprav fanatična samopožrtvovalnost in navdušenost do skrajnosti naših nesebičnih mož in žen, deklet in mladeničev od časov Vojteha Valente do danes je dvignila Glasbena Matica na stopnjo enega najodličnejših slovenskih umetniških zavodov. Slovenski narod jim ve polno hvalečnosti.

Takisto pa je bila tekoma pol stoletja uprav čudovita samopožrtvovalnost naših skladateljev, ki so spriči vseobčega pohlepa za mamonom komponirali in komponirali, a si niso prikomponirali niti troškov za papir in črnilo. Da, mnogokdaj in marsikdaj prepeva in svira narod njih skladbe, ne da bi vedel, kdo jih je ustvaril. Kakor za slovenske Sokole, velja za slovenske pevce in skladatelje «ni zisk ni slava». Zato je bilo odklovanje vsaj nekaterih naših skladateljev ter vsega društva Glasbene Matice samo čin zaslužnega priznanja, ki ga izreka ustvariteljem in najboljšim izvajalcem slovenske skladbe vsa Slovenija.

S kulturo k svobodi, z umetnostjo do najvišjih idealov človečanstva! To geslo je izvajala Glasbena Matica pod vodstvom dr. P. Grossa, dr. Jos. Čerina in v največjem razmahu pod vodstvom Matjeja Hubada na čast in korist vse domovine in vsega naroda.

Večje slave si ne more priboriti nihče, a tudi ne večje hvalečnosti.

ga kabineta z opozicijskega. Celo Korrošec jim je bil bolj dobrodošel kot n. pr. dr. Jerjav. Sedaj je na vidiku mesto jugoslovanske velesrbske zajednice. «Slovenski Narod» zavzema sedaj na vsaki drugi strani k novi situaciji drugačno stališče. Med političnimi vestmi kašulira Pašiču in ga je že večeraj napravil skoraj že za hujšega zagrebškega kongresista kot je bil še do večeraj gosp. Ljuba Davidovič. «Zajednica» priobčujo izjavo, katere namen je, zabrisati pravi njen namen; kajti edini utis, ki ga dobiš iz večerajšnje «Naroda» je ta, da se gospodje pripravljajo — zopet na nov program. Kaj neki bodo eodaj rekli hrvatski zavestni zajedničarjem? Morda bo pa zopet potrebno kakšno uskočstvo? Reči moramo, da takega političnega jajčnega plesa kot ga plešejo zadnje čase Narodovci, še nismo doživljali v politični zgodovini Slovencev.

Ministrski kandidati. Večerašnja vest «Jutra», da namerava gosp. Pašič pridobiti za svoj radikalni kabinet tudi par okrasov iz Hrvatske in Slovenije, je dvignila naše stare ljubljanske zajedničarske gospode že v prvih jutranjih urah iz postelje. Že zgodaj dopoldne so se zbrali na konferenco, da «pretresajo» politični položaj. Rezultat posvetovanja čitamo v popoldanskem «Narodu», ki po vrsti navaja vse udeležnike dopoldanske seje kot — ministrske kandidate. Prvenstvo je sicer ostalo gosp. Hribarju, potem pa se kar vrstijo gg. prof. Kušej, dr. Gregorin, dr. Zupanič, dr. Ravnihar, dr. Rybář in eden ima več šans kakor drugi. Sprememba političnega položaja je tudi znatno ohladila spoštovanje «Slovenskega Naroda» napram gosp. Davidoviču, katerega «politika sporazuma» je naenkrat le trik, «glavno orožje», ki ga je dosedaj uspešno izrabljal proti gosp. Pašiču. Sploh gosp. Pašič «Slovenski Narod» je že napol prepričan, da je to tisti državnik, ki bo napravil «sporazum s Hrvati» in v ugodnem trenutku dal morebiti celo signal za revizijo ustave. Nekaterim gospodom se obično dozdeva, da imenovanje za ministra ni izključeno in to je znatno poostriilo njih državniški vid. Respekt pred ministrskimi kandidati (pa če tudi samo za ministrstva brez portfelja) je tako velik, da «Slovenski Narod» imeno posameznih tiska s samimi velikimi začetnimi črkami. Kako bo tiskal šele tistega, ki res postane vreden «zastopati Slovence» pri gosp. Pašiču!

Zborovanje vojvodinskih Nemcev. Nemška politična organizacija ima večeraj in danes v Zombolju (Banat) veliko skupščino, na kateri se razpravlja o vseh aktualnih vprašanjih, ki se tičejo vojvodinskih Nemcev. Na skupščini zavzamejo Nemci tudi svoje stališče napram ostalim političnim strankam v naši državi. Skupščina se udeležuje nad 100 delegatov iz vseh krajev Vojvodine. O poteku zborovanja bomo še poročali.

Prosveta

PETDESETLETNICA GLASBENE MATICE V LJUBLJANI

Današnji spored:

- Izredni občni zbor ob pol 11. uri dop. v Filharmonični dvorani.
- Koncert pevskega zbora Glasbene Matice ob 4. uri pop. v Unionski dvorani.
- Komerz ob 8. uri zvečer v Filharmonični dvorani. Vrši se pri pogrnjenih mizah. Sodelujeta godba Dravske Divizije in pevski zbor Glasbene Matice. Vabljeni so vsi prijatelji Glasbene Matice. Na komerzu se dobijo mrzla jedila in pijače.

Občinstvo opozarjamo, da je pričetek koncerta danes točno ob 4. uri popoldne. Vstopnic vseh vrst je še dovolj na razpolago. Iste se bodo prodajale danes ob 8. do 1. ure dopoldne v Matični knjižarni, ob 3. ure dalje pa pri koncertni blagajni v Unionu.

Ljubljanska drama.

Nedelja, 17.: ob 3. pop. «Krojaček-Junaček», izv. Ob 8. zvečer «Kralj na Betajnovi». Svečana predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. izv.

Ponedeljek, 18.: «Ploha». D. Torek, 19.: Zaprt.

Sreda, 20.: «Živi mrtvec». E. Četrtek, 21.: «Kralj na Betajnovi». B. Petek, 22.: «Svata Krečinskega». E.

Ljubljanska opera.

Nedelja, 17.: «Jenufa». Svečana predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. izv.

Ponedeljek, 18.: Zaprt.

Torek, 19.: Zaprt.

Sreda, 20.: «Mefistofeles». A. Četrtek, 21.: «M. Butterfly», gostovanje gospe Ade Poljakove. C.

Šentkrižski gledališki oder.

Nedelja, 17.: «Otroška tragedija».

Marijonetno gledališče v Ljubljani.

Nedelja, 17.: ob 15. in 18. «Tri želje» in «Začarani princ».

Mariborsko gledališče.

Nedelja, 17. ob 15.: Akademija srednješolcev v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. izv. — Zvečer: «Jaluševčani». Izven in kupon!

II. sinfonični koncert orkestralnega društva Glasbene Matice v Ljubljani se je vršil sinoči v nabitni polni dvorani bohele Sinoči. Bil je to koncert, ki ga bo zvečer slovenske instrumentalne glasbe pomnila kot prvi umetniški večer,

Mariborska parota

Maribor, 16. decembra.

Grančič s svojo ljubico pred paroto. V St. Janžu pri Marenbergu sta stanovali v samotni koči 45letna delavka Liza Tomažič in njena 26letna hčerka Marija. Pri tamosnji grančiči četi pa je služil tudi že oženjeni grančičar Simon Britvin iz Rusije, ki je imel ljubavno razmerje z Marijo Tomažičevo. Britvin je stanoval pri posestniku Jurju Germutu, na katerega je bil Britvin jezen, ker ga je ta ovačil, ko mu je ukradel 1200 dinarjev. Marija Tomažičeva pa je dolžila Germuta, da je on oče nezakonskega otroka, katerega je v resnici zanosila z Britvinom.

V temni noči 18. julija je bil Germut na obisku pri Tomažičevih. Ko je odšel, se naenkrat zaslisi v bližini streljanje. Kaj se je zgodilo, ni nihče vedel. Šele drugo jutro so orožniki našli v gozdu Germuta, ki je ležal mrtev na tleh. Orožniki so kmalu prišli na sled storilcu, bil je to Britvin, ki je tudi svoje dejanje priznal. Pozneje pa je priznal, da je zopet spremenil in trdil, da je Germuta ustrelil v silobranu, češ, da ga je ta v gozdu napadel. Tudi Tomažičeva sta obtoženi, da sta pomagali Britvinu pri umoru, vendar pa obe to odločbo zanikata in Marija Tomažičeva še vedno trdi, da je Germut oče njenega otroka.

Britvin je lep, rdečeličen vojak s prav nedolžnimi očmi, ki bi jim človek težko prisodil hudobne namene. Odločno vztraja pri zagovoru, da je bil on napaden in je le v silobranu ustrelil. Tudi Tomažičeva tajita vsako krivdo. Pri zaslišanju prič so se izkazale nejasnosti in nasprotja s trditvami obtožnice, posebno o prvem strelu se ne sklada razdajla, ki jo je moral kritični Britvin prehoditi od Marenberga do granice. Tudi razmerje pokojnega Germuta do Marije Tomažičeve menda ni bilo platonično. Razprava se je radi okoliščin na predlog branilcev dr. Boštjančiča in dr. Stora preložila, da se dejanski stan razčisti z novimi poizvedbami.

Uboj z motiko.

Dne 8. novembra so pri posestniku Adamu Lipiču v Andrejevcih pri Murski Soboti kopali krompir. Vsi so bili ves dan dobre volje, ker so si preganjali mraz z raznimi pijačami. Ob 10. zvečer so se vračali Stefan Gorca, Ivan Fliser, Josip Lanjšček in Verena Trplen domov v Ivanovo. Moški so bili veseli, nekoliko vinjeni, toda ne pijani. Med potjo so peli in se prerivali sem in tja, le Verena je šla mirno ob strani. Pri tem šaljivem prerivanju so slučajno vsi trije padli na tla. Najprej sta vetala Gorca in Fliser, pobrala vsak svojo motiko in odšla naprej. Obdolženec Josip Lanjšček pa je malo zaostal in klical za prvima: «Vidva me imata za norca». Obdolženec trdi, da ga je nato Gorca nalobno udaril z motiko po glavi. To pa je zadostovalo, da je začel Lanjšček z motiko tako neusmiljeno udrihati po Gorci, da se je ta zgrudil nezavesten na tla in kmalu nato izdihnil. Lanjšček je po obnavljanju priznal svoj zločin, trdi pa, da je dejanje storil v neki hipni omotici, iz katere se je streznil šele tedaj, ko je videl Gorco ležati na tleh. Te omotice ni mogel natančneje opisati in pravi kratkotalo: «Nori sam bio.» Tovariš z one žalostne nočne poti priča Fliser pa se je v svoji izpovedi zapletel in tako se je tudi ta razprava preložila, da se predvsem dožene, ali so verjetna Fliserjeva trditve.

Dopisi

JESENICE. Kakor vsako leto, je priredil Jeseniški Sokol tudi letos Miklavžev večer za člane, njih rodbine in prijatelje. Sicer obširna dvorana je bila ta večer mnogo pretresna, znak priljubljenosti Sokolovih prireditev. Miklavž je bogato obdaril zlasti sokolski naraščaj. Iskrena hvala vsem, ki so z darili ali na drug način pomogli k lepemu uspehu. — Črna zavist ne da spati našim klerikalcem, ker si je Sokol prenovil telovadnico in postavil gledališki oder (konkurenca!). Boljše pa bi bilo, da bi se bili klerikalci vzemirjali takrat, ko so pruski «piklhavbarji» privezovali v naše kulturne lokale svoje konje in jih spremenili v hleve. Pa takrat je šlo za Avstrijo, kaj ne? Saj se poznamo! — Jeseniški.

SV. ROK OB SOTLI. Letošnji prvi Miklavžev večer, ki se je sploh vršil pri nas, je prav lepo uspel. Kaka radost za mladino in z njo vred za stariše je bil prihod Miklavža s slajnim spremstvom in kako presenečenje bogati darovi za dečke in deklice. Iskrena hvala prirediteljem in velikodušnim darovalcem! Darovali so: trdka Plevčak-Bauman 3000 K, ga. M. Plevčak 500 K, gđc. Roza Plevčak 500 K, g. Vinko Lorber 722 K. Prva hrv. štedionica, podr. Ljubljana 1000 K, Kolo jugoslov. sester 500 K, g. Hermetter v Rogatcu nabral 918 K in nekaj stare obleke, steklarina Straža pri Rogatcu 200 K, g. Osojnik iz steklarne Straže 10 m blaga, g. Anderwald v Kranju več stare obleke.

Sahovski turnir v Škofji Loki. Sahovski turnirja v Sokolskem domu v Škofji Loki, ki se je začel 24. oktobra, se je udeležilo 10 gospodov. Izid turnirja je sledeči: 1. mesto: sodnik Eržen (14 točk), 2. mesto: učitelj Zupančič (13 točk), 3. mesto akademik Žigon (12 in pol točk). V kratkem si ustanove Škofjeloški šahisti tudi lasten sahovski klub.

Mariborski občinski svet

(Nadaljevanje večerajšnjega poročila.

Maribor, 15. decembra.

Župan je v nadaljnjem poteku seje sporočil, da je občinski svetnik sodrug Stanovec odložil mesto občinskega svetnika in je vsled tega izpraznjeno mesto zasedel trgovski sodrudnik Preložnik.

Mestna hranilnica predlaga v potrdilo dva nova člana upravnega sveta, dr. Kodermana in dr. Drnovška. Župan pripomni, da je vladi, ki bo sedaj definitivno sklepala o izpombi pravil mariborske mestne hranilnice v smislu pravil ljubljanske Mestne hranilnice, že poročal, da občinski svet menda ne bo odobril teh volitev. Dr. Leskovar pozivlja strašne napade na Mestno hranilnico in se v imenu klerikalcev izjavlja proti potrdilu predlaganih upravnih svetnikov. Dr. Sernee stvarno zavrača neumestne napade na mestni denarni zavod, ki je bil popolnoma razen in po godu klerikalcem, dokler je bil v njihovih rokah. Pri glasovanju je pokazalo, da je bila zmenjena med klerikalci in socialisti navadna komedija in da so se med seboj pripravili za volitev. Socialisti in klerikalci pa bili proti odobritvi upravnih svetnikov. Klerikalci so nato še predlagali sklep, da mora Mestna hranilnica do 1. februarja 1923 spremeniti pravila v korist občine, kakor je to občina že zahtevala, ker se bo sicer sklepalo o odločbi jamstva. Predlog je bil sprejet glasovi klerikalcev in socialistov in podžupana Rogliča.

Novo senziacija je povzročil župan ob pol 10. zvečer s poročilom, da se baje proračun z ozirom na javljeno opozicijo ne bo mogel sprejeti do Novega leta in da naj se zato naprosi vlado, da dovoli občini provizorij dveh mesecev z dosedanjimi prejemki in izdatki. Dr. Vrstovšek je proti predlogu, da očita krivdo na zakriviljenju županu, ker ni sklical seje. Glavni vzrok pa je ta, da župan še nima zasigurane večine za proračun, s čemer pa seveda ni hotel na dan. Predlog župana, ki je obenem objavil začetek proračunskih sej za prihodnjo sredo, je bil nato sprejet.

Končno so prišle na vrsto razne gospodarske zadeve. Seja se bo še nadaljevala, ker vsebuje dnevni red še 11 točk pravnega odseka, 37 točk finančnogospodarskega odseka in nekaj začetkov klavniškega, kopališkega, stavbnega, elektriškega, pokopališkega in socialnega odseka ter celo vrsto personalnih zadev.

MLADINSKA ZVEZA.

V Ljubljani se je te dni ustanovila «Mladinska zveza», ki si je stavila lepo nalogo, zbirati v svojih vrstah delavsko mladino, in ji nuditi kulturnega in družabnega užitka. Očitno bo zato glasbo, ples, dramatik, predavanja, sport itd. V osredni odbor so bili izvoljeni:

predsednik Srečko Kavčič, podpredsednik Emil Paškulin, tajnik Silvo Zalar, blagajnik Jaka Seher, odborniki Vladimir Pfeiffer (pevski odsek), Franjo Šink (dramatični odsek) ter kot preglednika Viktor Grobelšek in Oto Fantur.

Mladinska zveza prične v najkrajšem času z dramatično solo. Kdor ima veselje zato, naj se prijavi v tajništvo Mladinske zveze v Ljubljani, Narodni dom, I. nadstropje od 18. — 19.

Pevski odsek otvori z novim letom pevsko solo. Tudi za njo naj se zgledajo vsi, ki imajo veselje, na gori označenem kraju in času. Pevski odsek ima danes, v nedeljo valjo v društvenih prostorih.

Politične beležke

Skupina Hribar - dr. Tavčar - dr. Zupanič. «Slovenski Narod» označuje kot grupo, ki pride pri sestavi radikalnega kabineta v poštev, «skupino Hribar - dr. Tavčar - dr. Zupanič». Priznati moramo, da je ta «skupina» interesanten pojav, je radi tega, ker je nov. Drja. Tavčarja štejejo, kakor znano, zajedničarji med svoje protektorije. Istočasno trdijo, da je njihov program zagrebška resolucija, ki se nahaja v najostrejšem nasprotju s programom in prakso srbske radikalne stranke. Dr. Zupanič zopet je ljubljanski poverjenik radikalne stranke. Gosp. Hribar kot šef politične uprave v pokrajini pa je opetovano proglasil svojo popolno strankarsko nevtralnost. Ker povrh jugoslovanska zajednica proglašja najostrejšo opozicijo proti vsaki vladi, ki ne ugodí njeni kardinalni zahtevi in ne upravi s sveta nesrečni srbsko - hrvatski spor, je eksistenca Hribar-Tavčar - Zupaničeve skupine še bolj zagonetna.

Narodovci v zadregi. Sprememba politične situacije v Beogradu je napravila gospode okoli «Slovenskega Naroda» v veliko zadregu, ki je razvidna iz samega njihovega lista. Pred dobrim mesecem dni so «Narodovci» ustanovili «Jugoslovansko zajednico», ki se je postavila na stališče zagrebških resolucij. Cel mesec so kadili z veliko kadilnico Ljubi Davidoviču ter mu pripisovali tudi namene, ki jih nikdar ni imel. Ves ta čas so «pobijali režim», katerega glavni nosilec je bil gosp. Nikola Pašič. Radi zagrebškega kongresa je nastala ministrska kriza, radi zagrebškega kongresa in njegovih posledic radikalci niso hoteli z demokracijo skupno vlado. Hrvatski blok g. Drinković in g. Radič se z radikalci še razgovarjati niso hoteli. «Jugoslavija» je izšla pred tednom v posebni izdaji, da je priobčila brzojavko Hrvatskega bloka na Davidoviča in «Slovenski Narod» je še pred tremi dnevi na uvodnem mestu napovedoval «notranje-državni preobrat» v smislu intencij zagrebškega kongresa. Kongresisti so z vso argumentno razumno na razpad radikalno - demokratske koalicije ter napovedovali imenovanje Davidovičevega

Ob jubileju Glasbene Matice

Spominu mrtvih pevcev Glasbene Matice

«In če nikdó se jih ne spomni, pozabil jih ni pevec skromni in pa nobó...»

Dne 23. in 25. marca 1896. sta se vršila na Dunaju v veliki dvorani Glasbene družstva prvi in drugi zahalni in dobrodelni koncert. Umetniški uspeh je bil triumfalni! Od 20. marca do 26. marca sta bila Matična zbora pod vodstvom načelnika moškega zbora Gl. Matice t. i. v. Vencalja, gospe Terezine Jenkove, Mateja Hubada in Antona Petrovčiča na poti. Velik trud, a velikanski umetniški uspeh!

Takrat je zapel Anton Funtek v pozdrav zmagonosno vračajoči se pevski jihni zanosen sprev, ki ga je zaključil:

«Izzvenel sprev, minili dnevi zlati...
Srcé nam dviga pónos, širi slast!
Bog sprimi vas med sestrami in brati,
vas, ki ste našo razglasili čast!

Prekрасne nosite s seboj spomine,
med nje še jeden glas naj zazveni!
Naprej za čast rodj in domovine,
naprej! navzgor! — umetnost naj živí!»

Po petindvajsetih letih — ob jubileju 50letnega obstoja Gl. Matice — se spominjamo pevk in pevcev junakov — ki so odnesli s kritičnega, narodno nam sovražnega Dunaja venec trumfal! Mnogo jih danes že počiva v večnem snu. Ne morejo se veseliti današnje slave Gl. Matice, ki so zanj delovali in prepevali z nemošnjim idealizmom. Spominjamo se jih vsaj, ko citamo njih imena, pevcem nepozabna in draga.

Umrli so dunajski naši pevci:

Debevec Fran, Garbas Fran, dr. Matija Hudnik, Koželj Alojzij, Meden Ivan, Vrel Viktor, Pribil Jan, Razinger Anton, Štampcar Avgust, Štrifol Ivan, Zotman Karol: tenoristi.

Dr. Alojzij Franko, Ivan Jerman, Anton Kleč, Kronovič Gust, Ivan Krulc, Pavel Lozar, Srečko Nolfi, Pucihar Avgust, Sušnik Evgen, Svetek Anton ml., Štrukelj Josip, Toporiš Ivan, Umberger Alojzij, Vencalj Ivan in dr. Volčič Edvard: basisti.

Tudi med damami je kosila smrt. Spominjam se lepe Kališ Lee...
Čast njihovemu spominu!

Glasbena Matica in njeni uspehi

Pravila Glasbene Matice so bila odobrena 14. junija 1872. l. Na dan prvega občnega zbora, dne 25. septembra 1872., je priredila s pomočjo slovenskega učiteljskega prvica koncert. V prvem navdušenju si je stavila Glasbena Matica sila obširnega programa: Razširiti narodno petje, ustanovljati šole, izboljšati cerkveno petje, izdajati narodne pesmi in umetne skladbe itd. Polagoma pa se je ustallila plemenita usredina in se formulirala v sledečih točkah: nabirati narodne pesmi, izdajati izvirne skladbe, šolske pesmarice, blažiti cerkveno petje, ustanoviti glasbeno šolo in prirediti koncerte. Tudi ta program se je kmalu znatno skrčil. Anton Nedvč je imel kot glasbeni učitelj na javni šoli gradivo za učne knjige že zbrano in je začel izdajati šolske pesmarice ter navodila na svojo roko. L. 1877. se je pod pokroviteljstvom škola dr. Pogacarja ustanovilo Cecilijansko društvo za ljubljansko škofijo ter je prevzelo reformo cerkvene glasbe. Na srečo Glasbene Matice, ki bi v oni dobi ne bila mogla zmagovati tako različnih in obsežnih nalog brez bogatih sredstev.

Tembolj pa se je oprileta Glasbena Matica publiciranja slovenskih pesmi in je že leta 1873. postregla slovenskim pev-

cem z Nedvčevimi samospevi in z zvezkom čtetroglasnih pesmi. Vzorec je imela v «Slovenski grlici», ki sta jo od leta 1852. do 1895. izdajala Juri Feišman in Kamilo Mašek. Po tem vzorcu je urejena «Lavorika», zbirka moških čtetroglasnih in zborov (1880—1882); danes leži pred nami nad 60 publikacij Glasbene Matice, ki se dvigajo od leta do leta po umetniški vrednosti in opremi. Zastopani so skoraj vsi slovenski skladatelji z vsemi oblikami glasbene tvorbe. V Glasbeni Matici so dozorili vsi naši skladatelji, a tudi naši možje, ki vodijo in načeljujejo zborom in orkestrom. cerkvenim in prostvenim: dr. Jos. Cerin, Matej Hubad, Fr. Kimovec, St. Premrl i. dr. Drugi so se povzpeli višje in višje na podlagi Matičnega delovanja, kakor Hugolin Sattner i. dr.

Zanimiv je učinek Glasbene Matice na Filharmonično društvo. Do l. 1877. je to društvo izvajalo 19 slovenskih pesmi. Po ustanovitvi Glasbene Matice pa je skoraj pri vsakem koncertu — do nedavnih časov — izvajalo tudi slovenske skladatelje. Društvi sta bili torej nekaj časa tekmovalki.

In vpliv Glasbene Matice na zunaj? Poslušajte, ko greste po cestah, kaj igrajo in kako igrajo nežne ročice in energični prsti! In poslušajte, kako se danes prepeva po naših pevskih društvih po vsej Sloveniji! Glasbena Matica je pač prepolila javno in zasebno glasbeno življenje.

Na koncertih je izvajala najtežje, največje in najlepše skladbe, umotvore, ki delajo pregledavo najboljšim zborom po velikih muzikalnih središčih. Glasbena Matica je delala vedno čast svojemu imenu; zlasti pa je mnogo storila za glasbo v Ljubljani. Dvignila pa je glasbeni nivo tudi po drugih mestih in na dečeli. Prirejala je koncerte po Sloveniji in po Jugoslaviji ter leta 1896. na Dunaju.

Geslo naše glasbene zavetnice je: vedno dalje, vedno višje do popolnosti!

(Po predavanju prof. dr. Mantuanija.)

Naloge Glasbene Matice

Ivan Belč, tedanji mestni učitelj, je bil pred petindvajsetimi leti naravnost vzoren tajnik Glasbene Matice. Mož široke literarne omike, več mnogih tujih jezikov, pisatelj in neumoren pevec, je za petindvajsetletnico Glasbene Matice napisal celo vrsto izvrstnih feljtonov za Slovenski Narod in Laibacher Zeitung ter je sestavil vseživljeno izvestje, ki je najboljši vir zgodovine našega jubilarja.

Zanimivo je, kako je Ivan Belč pred 25 leti očrtal naloge Gl. M. — «Mnogo dela še čaka sedanjega rodu», je poročal na slavnostni seji dne 8. decembra 1897. «Treba bo organizirati nabiranje zadnjih ostankov narodne pesmi, da se reši, kar se še rešiti da. Drugo podjetje je vseslovenska pevška zveza. Tretja naloga je osnova svojega orkestra, čemur začetek se je že storil. Četrta in najvažnejša naloga pa je razširjenje glasbene šole v glasbeno višjo šolo, v nekak konservatorij. Domače učne moči za tak zavod se od leta do leta množijo, in kadar bo ta idealni Glasbeni dom dozidan, takrat je drugi rod izvršil svoje delo. In izvršil ga bo. Žetev je res velika, pa tudi število žančev se od leta do leta množijo. V naraščaju Matičnem živi pravo navdušenje in veselje do učenja, in božji blagoslov počiva očividno na Matičnih delih. Samo edinosti je treba, pa dosežemo vse svoje ideale.»

Proroške besede so postale meso in kri. Medtem je izšlo že veliko število zbir narodnih popevk in veliko število jih je nabranih ter le čaka izdaje. Vseslovenska

pevska zveza ozir. njena naslednica Pevska zveza deluje in nastopa na dan svobode na skupnem koncertu. L. 1903. je štela Zveza sloven. pevskih društev 41 društev; vsaj deloma jo nadomešča Pevska zveza. Ustanovilo se je tudi Orkestralno društvo, ki prireja že nekaj sezon svoje koncerte. In že tretje leto imamo tudi svoj glasbeni konservatorij, ideal vseh naših glasbenikov od časov Vojteha Valente doslej.

Politični odmevi.

Dr. Sima Marković pred sodiščem

(Značilen zagovor.)

Beograjska «Politika» prinaša obširno poročilo o razpravi, ki se je vršila pred beograjskim sodiščem proti bivšemu komunističnemu poslancu dr. Simi Markoviću. Iz tega poročila posnemamo sledeče interesantne podrobnosti:

Državno pravdnštvo je vložilo tožbo proti dr. Markoviću, ker je kot član izvršilnega odbora komunistične stranke, kot bivši narodni poslanec in politični tajnik stranke potom javnih razprav, konferenc in shodov ter potom brošur in lepakov delal na to, da se realizira program komunistične stranke, ki je bil preciziran na Vukovarskem kongresu leta 1920. A ta program priporoča revolucijo in nasilje v svrhu izpremembe današnjega državnopravnega stanja in se pri tem poslužuje vseh, tudi nedovoljenih sredstev za izvedbo državnega udara. Da komunistični program faktično zasleduje te cilje je povsem jasno razvidno iz njegove vsebine, a v prvi vrsti iz Člena 3, 4 in 7. Člen tretji pravi: sedanje državne oblasti se ne da izpremeniti potemtakem vseh buržuaznih organizacij in z uvedbo proletarskih sodišč. Člen četrti: zaradi tega je treba z besedo in delom dovesti proletarske mase do zavesti, da za delavstvo ni drugega izhoda kakor revolucionarna borba tja do upostavitve diktature proletarijata. In člen sedmi: Revolucionarna epoha zahteva od proletarijata, da akceptira ta borbeno sredstva za akcijo, ki vodi v odkrito borbo z buržuaznimi državami.

Po prečitaniu obtožnice je imel doktor Marković daljši zagovor, ki pa je bil očividno bolj proračunan za komunistično javnost kakor za sodni senat. Uvodoma je menil, da je obtožba naperjena bolj proti komunističnemu programu nego proti njemu osebo. Nato je prešel na posamezne točke obtožbe in izvajal med drugim:

«O revoluciji in nasilju v programu komunistične stranke ni govora. Nasprotno more trditi le, kdor tega programa ne pozna. Jaz za svojo osebo tega nisem rikdar trdil. Tudi trditve, naj se z nasiljem izvede izprememba sedanjega državnega reda, ni v komunističnem programu. Ne vem, od kod ste žrpali te navedbe Ravno tako ne, odkod ste dobili trditve da stoji v tem programu načelo, da je nasilje sredstvo za izvedbo revolucije. Tudi to je izmišljotina.»

«Ako torej reasumiram obtožbo, izgleđa vaša teza tako-le: Program je veleizdajniški; obtoženece priznava, da je delal v zmislu tega programa, je torej veleizdajalec. — Meni se impatiira priznanje, da sem delal v zmislu programa, ki ga je karakteriziral državni pravdnik. Tu prehaja sofizem v cinizem. In to priznanje se mi šteje celo za olajšujočo okolnost. Hvala lepa! Toda jaz ne priznavam, da sem delal to, kar mi obtožnica očita. Dokazite mi in obsodite me šele potem, kajti sicer smatram vsako obsodbo za nasilje. Obtožnica pravi tudi, da sem obtožen kot bivši narodni po-

Drugi rod je torej po takratnem mnenju tajnika Iv. Beleta dovršil svojo nalogo. Toda drugi rod je še mladostno podjeten in moško vztrajen. In načrtov ima ter idealov, ki stremi za njimi z isto silo, kakor pred 25 leti. Glasbeni dom, ki bi zadoščal v vsakem pogledu zahtevam moderne glasbene in pevške šole, ki bi ustrezal konservatoriju ter obsegal tudi svojo lastno — malo in veliko — koncertno dvorano, je in še ostane naš ideal.

slanec. Ne, jaz sem še vedno narodni poslanec in morda skoro pride čas, ko se pojavi v parlamentu ponovno 58 komunističnih poslancev. Mi ne priznamo tega, kar je bilo uničeno z eno samo resolucijo.»

V nadaljnjem svojem zagovoru je doktor Marković dokazoval, da komunistični program ne vsebuje tendenc, ki mu jih pripisuje obtožnica. Ko se je vrnil zopet k individualni obtožbi proti sebi, je omenil kot primer dvojnega načina postopanja slučaj kneza Windischgrätza. Izvajal je:

«Pred kratkim je minister za notranje zadeve odgovarjal na neko interpelacijo o akciji kneza Windischgrätza, ki je znan kot eden najaktivnejših voditeljev karlističnega pokreta. G. Timotijević je odkrito priznal, da je delovanje tega moža veleizdajniško, da pa proti njemu ni mogoče nastopiti, dokler ni jasnih dokazov. A malo pred tem je odredil, da mene aretirajo in odvedejo v Beograd in tedaj sem se vprašal, zakaj me tirajo pred sodišče, ko ni dokazov za mojo krivdo; mar je to le želja režima?»

Svoj zagovor je končal dr. Marković z vzklikom: «Danes stojim pred vami kot naveden komunist. Ako me obsodite, otvorite vrata na široko neomejenim nasiljem proti vsem našim ljudem, kajti vsi ti bi morali po vaši ideologiji pred sodišče.»

Nadaljna obravnava seveda je dokazala, da dr. Marković ni bil postavljen pred sodišče samo zaradi samega dejstva, da je komunist, ampak zato, ker je v svojem delovanju v zmislu komunističnega programa šel tako daleč, da se je pregrešil tudi v dejanju proti obstoječim zakonom, ne samo v ideologiji. Dr. Marković se je oglasil k besedi še enkrat, a je ostal tudi sedaj pri dokazovanju, da komunistični program ne obsega ničesar, po današnjih zakonih kaznivga, on pa da je delal samo po tem programu in da zato tudi on ne more biti kaznovan. Delal da bo v zmislu komunističnih načel tudi v bodoče.

«Ako torej sedaj sodite — je končal — komunistične ideje, bom s ponosom sprejel kazen, kajti zavedam se, da sem v tem slučaju zločinec. Z največjim prezirom pa bom sprejel vašo sodbo, ako me obsodite na podlagi mistifikacije, proti kateri sem se vedno boril.»

Kakor smo že poročali je bil dr. Sima Marković obsojen na dve leti težke ječe.

Armenski problem

Lausannska konferenca išče na svetu košček sveta, na katerem bi se mogel ustanoviti dom za Armence, zavetje za nesrečni rod.

«Ta nesrečni armenski rod» — tako bi morda nihče med nami ne napisal, ako bi živel v neposrednih stikih z Armenijo, kajti Armenci so prav posebno ljudstvo s posebnimi narodnimi značilnostmi, ki jih ne delajo baš simpatične. Primerjati bi jih mogli najraje z židi, na katere spominjajo več kot v enem oziru.

Tudi Armenci so star narod, ki je živel v rimski in predrimski dobi in je imel svojo državo med Malo Azijo in

Perzijo. Od takrat pa so se razmere v Armeniji temeljito izpremenile; že mnogo, mnogo stoletij Armenci nimajo več svoje države, marveč so podložni drugim narodom, v prejšnjih stoletjih Tatarom, Turkom in Perzom, v najnovejši dobi tudi Rusom. Toda doma jih je ostal le en del; na tisoče in tisoče pa se jih je izselilo v tuje dežele, prav tako kakor stari židje. Oni, ki so šli med druge narode, so se lotili trgovine, in to z velikim uspehom. Treba je namreč vedeti, da je Armenec nenavadno prebrisan trgovec; v tem pogledu daleko nadkriljuje žida, ki velja pri nas kot najvišja potenca trgovske pretnakosti; le Grk je še njegove tekmece. Posebno rad baranta Armenec z denarjem, menjava, posojuje, seveda s primernimi obrestmi.

Armenci bivajo v vseh mestih v bližnjem Orijentu, posebno pa v Mali Aziji, v severni Siriji in severni Mezopotamiji, tvoreč tam posebne mestne dele, kakor je to tamkaj sploh v navadi. Povsod pa so trgovci in to samo trgovci, bogati in gibčni, zato pa tudi temno primerno — zasovraženi. Kakor črti in zaničuje povprečni Evropejec in pravoverni kristijan žida, prav tako in še bolj sovražni in zaničuje Turk musliman Armenca. Prav kakor si je od časa do časa Evropejec ohladil svojo jezo nad židi s pogromi, združenimi z ropi, preganjanjem in izgonom židov, prav tako pridejo po Vzhodu na dnevni red pokolji Armencev, v čemer so Turki prav izveščani. Armence opisujejo kot zelo slabe ljudi, pri katerih poštenje, dana beseda in zanesljivost malo veljajo, tem več pa pohlep po denarju in dobičku. Ker so vrhu tega Armenci kristijani, deloma katoliki («armenski katoliki»), deloma pravoslavni sorodnejši gregorijanski kristijani s patrijarhom v ruskem Edmizdinu, je nasprotje med njimi in Turki tem večje.

Lausannska konferenca išče kotička, kjer bi našli Armenci varnega zavetja. Stvar pa je tem težavnejša, ker je prvotna Armenija med tem — izgubila skoro vse armensko prebivalstvo. Po Armeniji so se naselili Turki, Tatarji, največ pa divji Kurdi, ki so znani kot najhujši krvoloki v Srednji Aziji; neprestano napadajo mirne Armence, jih oropajo ali celo pobijejo. Treba pa je kot zelo važno naglasiti, da so oni Armenci, ki so bili ostali na rodni zemlji, izredno pridni in skromni poljedelci ter živinorejci, ki ne morejo odgovarjati za svoje sorjake v izseljenstvu.

Najtemeljiteje so napravili Turki med svetovno vojno, ko so deportirali in med potjo masakrirali nad en milijon Armencev, in sicer najnedolžnejših, kar je z dokazi razkrila mednarodna preiskovalna komisija. Sedaj so Armenci tudi v lastni domovini daleč v manjšini, prav tako kakor židje v Palestini. Ravno židovski vzgled pa jih vzpodbuja, da so ostali politično zelo agilni, in kakor židje so našli tudi Armenci v Angležih svoje zagovornike. Turki naj bi jim prepustili nekeje kos dežele kot svobodno zemljo, na kateri bi jim ne bilo treba trepetati za imetje in življenje.

Armensko vprašanje, ki je prišlo nepríakovano na diplomatsko mizo, je interesantno še z druge strani. Svetovna konferenca v Parizu je vendar že enkrat sklepala o Armeniji. Takrat ji je že prisodila samostojnost in sestajala naj bi iz bivšega ruskega in bivšega turškega ozemlja. Pisalo se je, da bo mandat ali varstvo nad njo prevzela Amerika, kar pa se ni uresničilo.

Medtem pa so se Rusi in turški kemalisti, uporniki zoper sprejetje antantnih mirovni pogojev, sporazumeli v komplotu zoper samostojnost Armenije. Turki so zavzeli bivši turški armenski del in nadaljevali tamkaj s preganjanjem nesrečnega rodu, Rusi pa so «sovjetizirali» bivšo rusko Armenijo; do

A. P. Čehov:

Dame

Poslovenil Borisov.

Fjodor Pjetrovič, ravnatelj ljudskih šol N—ske gubernije ki se je šel za pravičnega in velikodušnega človeka, je nekdo sprejel v svoji pisarni učitelja Vremenskega.

«Da, gospod Vremenski, upokojitev je neizogibna,» je rekel. «S takim glasom, kot ga imate vi, ne morete nadaljevati učiteljske službe. Pa kako ste ga vendar izgubili?»

«Razgret sem bil in sem se napil mrzlega piva...» je zašepetal učitelj. «Škoda! Štirinajst let služil človek, pa naenkrat taka smola. Vrag vedi, da mora človek zaradi take oslarije položiti karijero. Kaj pa mislite sedaj napraviti?»

Učitelj ni odgovoril nič.

«Ali ste oženjeni?» ga je vprašal ravnatelj.

«Ženo imam in dva otroka, vašo blagorodje,» je zašepetal učitelj.

Nastal je molk. Ravnatelj je vstal izza mize in razburjeno korakal iz kota v kot.

«Še sanja se mi ne, kaj naj počnem z vami,» je rekel. «Poučevati ne morete, do pokojnice je še tudi niste privlekli... da bi pa vas odpustili iz službe in pustili na cedilu, bi tudi ne bilo prav. Vi ste naš človek, služili ste nam štirinajst let, to se pravi, da vas moramo sedaj podpirati. A kako naj vam pomoremo? Kaj morem storiti za vas, Zamislite se v moj položaj: kaj morem storiti za vas?»

Nastal je molk; ravnatelj je hodil in ves čas mislil Vremenski pa, ki ga je ugonobil gorje, je sedel na kraju stola in mislil. Kar se je ravnatelju razjasnil obraz in je celo tlesnil s prsti.

«Čudno, da se že poprej nisem spomnil tega!» je hitro izpregovoril. «Poslušajte, kaj vam lahko ponudim... Drugi teden stopi tajnik našega zavetišča v pokoj. Če hočete, stopite na njegovo mesto! Na razpolago vam je.»

Tudi Vremenskemu, ki ni pričakoval tolike milosti, se je obraz razjasnil.

«Izvrstno,» je rekel ravnatelj. «Še danes napišite prošnjo...»

Ko je odslovil Fjodor Pjetrovič Vremenskega, mu je bilo, kakor da bi se mu bil odvalil kamen od srca in čutil se je celo zadovoljnega: pred njim ni več tičala sključena postava šepetajočega pedagoga in veselilo ga je, da je postal pošteno in pravično, kot dober in popolnoma reden človek, ko je ponudil Vremenskemu prosto mesto. Toda ta dolga volja ni dolgo trajala. Ko se je vrnil domov in sedel k obedu, ga je opomnila njegova žena, Nastasja Ivanovna:

«Ah, da, skoraj bi bila pozabila! Včeraj je prišla k meni Nina Sergejevna in me prosila za nekega mladeniča. Baje je v našem zavetišču prosto mesto...»

«Da, toda to mesto je obljubljeno že drugemu,» je rekel ravnatelj in se nakrmžil. «Sicer pa, kaj poznaš moje načelo: jaz nikdar ne oddajam mest po protekciji.»

«Vem, ampak mislim, da bi pri Nini Sergejevni lahko napravil izjemo. Ona ima rada kot svoje in mi ji še do-

sedaj niemo izkazali nobene dobrote. Fodja, nikar ne misli na to, da bi odrekel! S svojimi kapricami užilji mene in njo.»

«Koga pa ona priporoča?»

«Polzuhina.»

«Kateraga Polzuhina? Ali tistega, ki je na Novega leta dan igral na sestanku Čačeka? Tistega gentlemena? Na noben način!»

Ravnatelj je nehal jesti.

«Na noben način!» je ponovil. «Bog me obvaruj!»

«Pa kaj?»

«Poglej no, mama, že če gospod ne prosi naravnost, ampak po posredovanju žensk, je to vendar nedostojno! Zakaj pa sam ne pride k meni?»

Po obedu je legel ravnatelj v kabinetu na zofo in je čital došle časnike in pisma.

«Ljubi F. P.» mu je pisala žena mestnega glavarja. «Vi ste nekaj govorili, da sem jaz poznavalka ljudi in sre. Sedaj lahko to preizkusite v dejanju. Danes ali jutri pride k vam prosi za tajniško službo v zavetišču neki K. N. Polzuhin. ki vem o njem, da je krasen človek. Fant je zelo simpatičen. Ko se z njim seznani, se prepričate...» itd.

«Na noben način!» je izpregovoril ravnatelj. «Bog me obvaruj!»

Po tem ni minil niti en dan, da ne bi ravnatelj dobil pisma, ki so priporočala Polzuhina. Nekega lepega jutra se je oglasil tudi Polzuhin sam, mlad debel gospod, obrbete žokejskega obraza, v novi črni obleki...

«Za službene stvari ne sprejemam tu, ampak v pisarni,» je rekel ravnatelj suho, ko je slišal njegovo prošnjo.

«Oprostite, vaše blagorodje, toda najini skupni znanci so mi svetovali, naj se obrnem prav sem.»

«Hm!...» je zamrmral ravnatelj in z zavistjo gledal njegove šiljaste čevlje.

«Kolikor jaz vem,» je rekel, «ima vaš oče premoženje in vi niste v stiski: iz kakšnega razloga pa prosite za to mesto? Saj je plača pičla!»

«Saj ne zaradi plače, ampak tako... Vseeno je državna služba...»

«Tako... Zdi se mi, da se že mesec dni naveličate te dolžnosti in jo pustite; medtem so pa kandidatje, ki jim je to mesto — karijera za vse življenje. So reveži, ki je zanje...»

«Ne naveličam se, vaše blagorodje,» je prekinil Polzuhov, «častno besedo, da se potrudim!»

Ravnatelj je pogrel.

«Poslušajte,» je vprašal in se s preziranjem nasmešnil; «zakaj se pa niste takoj obrnili name, ampak ste smatrali kot potrebno za uvod vznemirjati dame?»

«Nisem vedel, da vam bo to neprijetno,» je odgovoril Polzuhinov v zadregu. «Toda vaše blagorodje, če ne polagate nobene važnosti na priporočila pima, vam lahko pokažem izjave...»

Vzel je iz žepa papir in ga dal ravnatelju. Pod izprijčevalom, napisanem v pisarniškem slogu in pisavi, je bil gubernatorjev podpis. Iz vsega je bilo videti, da je gubernator podpisal, ne da bi bil prebral, samo da bi se iznebil kakšne sitne gospe.

«Proti temu ne morem nič, uklonim se... pa dobro...» je rekel ravnatelj, ko je prečital izprijčevala in vzdihnil: «Vložite jutri prošnjo... Proti temu se ne da nič...»

Ko je Polzuhin odšel, se je polastilo ravnatelja čuvstvo gnusa.

«Umazanec! je sikel in korakal iz kota v kot. «Dosegel si svoje, otrok frakar, babji svetnik! Lopov! Zverinal!»

Ravnatelj je glasno pljunil v vrata skozi katera je izginil Polzuhin, in se je hipoma prestrašil, ko je v istem trenutku stopila v njegov kabinet gospa žena upravnika državne palače...

«Samo za trenutek, samo za trenutek...» je začela. Sedite, kum, in me pazljivo poslušajte! Pravijo, da imate prosto mesto... Danes ali jutri pride k vam mladenič, neki Polzuhin...»

Gospa je klepetala, gospod je gledal z motnimi osuplimi očmi kot človek, ki ima past v nezavest, gledal je in se smehljaj iz vlnudnosti.

Ko je sprejel ravnatelj drugi dan v pisarni Vremenskega, mu dolgo ni hotel povedati resnice. Izvijal se je, lovil in dolgo ni našel, kako bi začel in kako bi povedal. Hotel se je učitelju opravičiti, mu povedati golo resnico, toda jezik se mu je zapletel kakor pčianca ušesa so mu zardela in postal je užaljen in jezen, da mora igrati tako nepolepo ulogo — v svoji pisarni in med svojim podrejenim. Nenadoma je udaril po mizi, skočil in srdito zakričal: «Jaz nimam mesta za vas! Ni ga in ni! Pustite me pri miru! Ne mučite me! Pustite me vendar, bodite tako dobri!»

In šel je iz pisarne.

tedanja armenska narodna vlada pa je romala v emigracijo po širokem svetu. Armensko vprašanje je obstajalo že nekaj zadnjih sto let. Toda Rusi so ga reševali na znani način; v vojnah s Turčijo so osvobodili armensko ozemlje kos za kosom in ga priključili svoji državi. Armenci so videli v Rusih svoje osvoboditelje in so jih z radostjo pozdravljali, kadar so kot zmagovalci vkorakali v njihovo ozemlje. Tako tudi v najnovjši dobi, zlasti odkar se je ponorečel polizkus, spravitelj v soglasje krščanske manjšine s turško državno narodnostjo — v oni mladoturški dobi je bil Armenec Noradungian celo turški znanji minister.

Iz življenja in sveta

Ljubljana pred Božičem

Ej, pogledi, že spet se bliža božič! V zraku diši že po snegu, megla dopoldan je pozna. Na cesti vidiš mesto sukenj kofuše. Stari ljudje so se umaknili s promenade v tople kavarne. Ne tako mladi svet. Ta je poln ognja in ljubezni in se zato nikdar ne izneveri Selenburgovi ulici. V Selenburgovi ulici začnemo naše predbožične misli. Trgovine tam že dobivajo lice veselih božičnih praznikov. Prepletene so s smrečjem. Kaj hočemo! Prodajalec pač mora računati z razpoloženjem konsumenta, in zato okraši svoja izložbena okna s takimi rečmi, ki po barvi, obliki in dobroti vabijo kupca za praznike. Kadar greš mimo tako opremljene trgovine, te čustvo nehoti poščegeta, da moraš stopiti vanjo. Izbereš si karkoli, plačaš in greš. Na gmonto bedo niti ne pomisliš. Kaj bi tudi mislil nanjo! Božič se bliža, in za praznike so tvoja dejanja vse bolj prosta. Ne meriš jih po času, ampak po svoji notranjosti, ki je zopet vsa čista in lepa.

Prodajalec oblek je okrasil svojo izložbo celo s svečicami na drobem smrekovem drevescu. Ja, obleke pa bi se za praznike hotelo! Saj hodimo po svetu z ostanki iz srečnejših časov, ko smo od mesečne plače odrinili lahko vsaj ko en obrok za krojača, ki nam je blago in delo kreditiral. Danes so taki krediti že redki. Neenakomerna razdelitev skupnega imetja med srednjimi sloji hudo gospodari. Božiček nam ne nosi več oblek, nego komaj še tolažbo, da boljše časi vendar pridejo. Ampak to potrpljenje je hudo, čakanje nezno. Vere pa kljub temu ne izgubimo.

Najlepše se sveti božično zelenje na tolsti mesnini, ki samozavestno in ponosno gleda skozi čisto umite šipe delikatesne trgovine na ulico. Obleke ni, obuvalo je slabo, perilo pokrpano... Ampak za ubožni želedeček bomo vendarle poskrbeli. Saj nima takih zahtev, da ne bi mu jih mogli izpolniti. Kupili bomo zatorej mesa, doma ga bomo spekli in ocvrli, pa bomo čutili, da so prazniki. Tudi peč si bomo zakurili, mizo pregrnili z belim prtom ter sedli okoli nje zbrani. Pozabili bomo na vse, kar nas v vsakdanjem življenju nadleguje. Vince na mizi bo prepevalo svojo šumečo pesem in naša duša bo vriskala ob zavest, da imamo še toliko, kolikor treba za božič.

Zunaj na ulici pa bodo medtem naletale snežinke, sneg bo legal na tla in pokrival Ljubljano. Jadni bodo kričali ptici po goščah vejah in iskali zavetja na oknih. Tam jim bomo potresli krušnih drobtin, misleč na to, da žive pod božjim sivim nebom sivi, ki so še bolj bedni od nas, a vendar ne poginejo...

Boljši in lepši spol

Pravijo, da je moški spol boljši in da je ženski spol lepši. Henrik Plecher pa piše: Ne! Lepota je prav tako relativna, kot presojevalca odvisen pojem kakor tisto drug. V vprašanju, kdo je lepši, moški ali ženski spol, nismo objektivni. Ako pa bi vprašali kakšnega slona za njegovo mnenje, bi se bržčas izrekel za moški spol. Tako bi sodil moški in ženski slon. Objektivno resnično je, da narava uporabljala več za zunanjo, telesno opremo moškega nego za opremo ženske. Orjava, rogove, jelenovo, perje pavovo, živje barve pri večini moških metuljev, greben in rep petelinov in sploh toliko lepših zunanosti, ki jih imajo moške živali, dokazujejo, da je narava moškemu spolu posebno naklonjena. Tudi brke in brada moškega spola spadajo brez dvoma k lepšemu narave. Čekani slonovi, divjega harjasca in nilskega konja, kleče rogačeve in drugo orožje, ki ga ženske živali nimajo, kažejo zopet, da moške niso le lepši nego tudi močnejši. Kar je lepše in močnejše, pa je tudi boljše.

Pa tudi duša je različna med spoloma. Za moško bitje so značilni pogum, prikolnost duha, odločnost, moč volje, suptivnost in urnost v ukrepih. Nasprotno pa je treba priznati, da imajo ženske več zmisla za lepoto, dobroto, pravičnost, za spoznavanje duševnosti, da so njihove slutnje utemeljene, da imajo čut za moralno in takt ter da si vobče lažje zapomnijo številke in dogodke. Ženska je četično višnja od moža. Toda ogromna večina plodnih ideo je izšla iz moških možganov. To je morda posledica tisočletnega šolanja moškega duha, medtem ko je bila ženska iz šol izključena.

Bržčas imajo najbolj prav oni, ki smatrajo vsako bitje za zvezo moških in ženskih enot in lastnosti. Razmerje, v katerem si stoje te lastnosti nasproti, odteča, ali je kakšno bitje bolj moško ali bolj žensko. Ženskemu značaju ni prijeten boj ter ji je v poseben užitek, kadar je poražena. Biti premagana in končno odnehati. Spada v žensko bistvo. Mož se

Mnogi Armenci pa so tudi v Rusiji ostali nezadovoljni, stremeli po politični svobodi in narodni avtonomnosti. Ker so izredno nadarjeni in zelo omikani, imajo posebno pisavo in lastno literaturo — in politično jako agilni, bržkone armensko vprašanje še dolgo ne bo izginilo z dnevnega reda.

Svoboda Armencev je možna le na podlagi garancije kulturne Evrope. Edina realna razrešitev bi bila, ako bi si restavrirana Rusija kot avtonomno pokrajino pridružila Armenijo in jo ščitila proti Turkom. Do take rešitve pa je še daleč.

× **Zveri v svobodi in v robstvu.** Pariški zoološki vrt se je nedavno obogatil z novimi divjimi eksemplarji. Ob tej priliki je neka revija prinesla sledeče zanimive podatke o dolgotrajnem življenju karnivornih zveri. Samo pomanjkanje svobode in drugih življenjskih pogojev krajša v znatni meri življenje ujetim zverem. Mnoge pa poginajo enostavno zato, ker se ne hranijo z živim plenom, katerega so navajene. Roparske zveri imajo poseben borbni občutek, kadar davijo svojo žrtev, in ta občutek se v kletki ne dá nadomestiti na nikak umeten način, kar vsekakor mnogo vpliva na odpornost organizma. Panther, tiger in lev prestanejo le 6 do 7 let robstva, medtem ko v svobodi dočakajo tudi 30 let. Interesantno pa je, da levi potujočiji menažerji in cirkusov vendarle doživijo po 15 let, menda zato, ker se na večnem premikanju ne dolgočasijo tako, kakor jetniki zooloških vrtov. Medved živi v kletki le 8 let, medtem ko mu je v ledeni domovini soleno tudi po pol stoletja. Hljena se v robstvu naveliča življenja že v 4 do 5 letih, v svobodi pa je glbčna še s 30 leti. Slon dočaka v svobodni naravi čestitjevo starost 150 let, v človeški službi pa mu s 25 leti klone rilec in pogine.

× **Še o pomladitvenem procesu.** Ruski zdravnik dr. Romanov, ki je znano izpopolnil Steinhachovo pomladitveno metodo, ki že nekaj mesecev sem zanima zdravnike, je izjavil v neki pariški reviji, da bo pomlajeval samo one osebe, katerih daljše življenje je v korist države in človeške družbe. (Bog varuj, da bi se dr. Romanov postavil na kako strankarsko stališče!)

× **Živo srce v mrtvem telesu.** V Manchesteru je te dni umrl neki 20letni moški. Mrliča so prenesli v mrtvašnico, kjer so zdravniki z začudenjem ugotovili, da je mrličovo srce bilo še nadalje, čeravno je nastopila smrt že pred petimi urami. Poizkušali so s kisikom zopet upostaviti dihanje, a brez uspeha. Kmalu potem je srce nehalo biti. V zdravniških krogih zatrjujejo, da je ta slučaj menda edini te vrste.

× **Svojo kri za — dolarje!** Vsled iznajdbe novega načina zdravljenja ljudi potem transfuzije zdrave krvi, katero plačujejo bolnice po 35 dolarjev za pol litra — se je v Ameriki pojavil nov stan, o katerem piše dr. Harwardts v "Medical News": "Ne vem, v katero vrsto delavcev bi šteli te ljudi. Ne delajo, torej niso obrtniki, pa vendar morajo dobro živeti, da si ohranijo in množe kri. Od časa do časa se javljajo v to svrhu tudi ubogi medicinci, da si morejo z izkupičkom kupiti knjige. S tem 'poklicom' se morejo baviti ljudje samo od 20. do 30. leta, biti morajo absolutno zdravi." — Nova pridobitev dvajsetega stoletja. Fin de siècle.

× **Dunajski zdravnik.** Na Dunaju je 3569 zdravnikov. Število pa se vsak teden množi. Razen nekaterih kapacitet in uradnih zdravnikov žive vsi ostali v velikih stiski. Zato je 27. novembra priredil osrednji pomožni odbor po vsi Avstriji daritveni dan za zdravnike, upokojence, vdove in sirote zdravnikov. Vsak avstrijski zdravnik je moral prispevati za pomožni sklad, ki se uporabi zlasti za onemogle zdravnike, zdravniške vdove in sirote. Vsi zdravniki tožijo, da ni pacijentov, da je zaslužek nedostaten za življenje ter da so vsi prihranki porabljeni. Zdravniški stan na Dunaju je zašel v največje gnotne stiske. Organizacije se trudijo na vse načine od pomoči vladajoči bedi, a sredstva ne zadostajo niti za ostarele in upokojene tovariše.

× **Slovanstvo v Evropi.** Po neki čški statistiki šteje Evropa danes 135 milijonov 590.000 Slovanov, in sicer v Jugoslaviji 10 mil. 163.000, v Češkoslovaški 8.642.000, v Rusiji 90.628.000, na Poljskem 22.600.000, v Bolgariji 3.558.000, v nemških deželah 2.078.000, v latinskih 2 mil. 87.000. Po narodnosti je Rusov v Rusiji 90.268.000, na Poljskem 6.408.000, v Češkoslovaški 434.000; Poljakov na Poljskem 16.138.000, v Rusiji 450.000 in v Češkoslovaški 166.000; Čehov in Slovakov v Češkoslovaški 8.037.000 in pri nas 111.000. V neslovanskih državah je Rusov 1 milijon 729.000, Poljakov v Nemčiji 1 milijon 575.000, Jugoslovancev v Avstriji, Rumuniji in Italiji 897.000, Bolgarov v Rumuniji in Grčiji 790.000, Čehoslovakov v Avstriji, Madžarski in Nemčiji 461.000. Na celnem svetu je Slovanov: Rusov 144.000.000, Poljakov 24.000.000, Jugoslovancev 19 milijonov 800.000, Čehoslovakov 11.500.000 in Bolgarov 3.700.000. Po tej statistiki je slovanstvo plemen v Evropi najmočnejše.

Gospodarska vprašanja

Kongres Glavnega združnega saveza v Splitu

Dne 8. do 10. t. m. je zboroval v Splitu Glavni združni savez pod predsedstvom g. dr. Antona Korošca. Kongres je z zadovoljstvom vzel na znanje načrt novega združnega zakona, katerega je izdelal šef kabineta v kmetijskem ministru gosp. Miloš Stibler. Kreditna centrala za celokupno naše združništvo se bo osnovala kot zadruga, a ne kot banka.

Po referatu g. dr. Frangeša o zakonski osnovi za direktne davke je bila sprejeta resolucija, ki priporoča kot najprimernejše obdavčenje potom progresivnega davka na dohodek poleg dopolnilnega progresivnega davka na imovino in specialnih davkov na prirastek vrednosti in dobiček. V kolikor bi se pa vendar ne hotelo odstopiti od mešanega sistema davka na prihodek, dohodek in imovino, je Glavni združni savez mnenja, da je davek na prihodek od zemljišča, ki je odmerjen na 20 % čistega prihodka, previsoko določen v primeri z drugimi stabilnejšimi prihodi. Odmera tega davka po sedanjih cenah poljskih pridelkov bi dovedla z zboljšanjem naše valute do nevzdržljivih odnosov. Potrebno je ugotoviti vrednost starega katastralnega čistega prihodka in odgovorjajoči količini pšenice in naj se vsako leto po tako ugotovljeni količini in ceni prejšnjega leta določi vsakoletna višina zemljarine. Oprostitev davka na vinogradna zemljišča naj bi se omejila samo na kraja, ki so odvisni v prvi vrsti od vinoreje. Davek na zgradbe naj zasigura za nove zgradbe na deželi analogne olajšave kakor za one v mestu iz higijskih, socialnih in ekonomskih razlogov. Odmerjanje davka po številu sob na deželi je protisocialno. Treba je določiti vsaj minimum, prost davka po prostoru tal v zgradbah. Davka na delo naj bodo popolnoma prosti poljski delavci in uslužbeni. Pri odmeri davka na dohodek bi bilo treba vsekakor odbiti vse stroške lastnih proizvodov v poljedelski produkciji in tudi ta davek postaviti na temelj 'čistega davka'. Davek na imovino, s katerim se tretji-krat prijemlje isti davčni objekt, Glavni združni savez najodločneje odklanja.

V zakonski osnovi predvidene kazni so z ozirom na veliko nepismenost in neinformiranost poljedelcev preostre ter previsoke in bi bilo potrebno, podaljšati termine in kazni znatno znižati. Zakon mora jasno določiti, da bodo davki, po njem predpisani, ostali prosti kakršnega koli občinskega ali drugega davka.

Kongres je nadalje sprejel dva resoluciji o rešenju vinske krize. Prva se tiče izvoza vina v Češkoslovaško in ugotavlja, da pri današnjih razmerah izvoz vina v Češkoslovaško ni mogoč, ker je treba pri izvozu plačati 4.20 K. uvozne carine, 1.20 K. trošarinke in 6.40 K. prevoza, skupaj torej 11.80 K. pri enem litru. Carina v znesku 4.20 K. se ne more znižati, ker je zakonodajna kot postavka največje pogodnosti za vse države, s katerimi je Češkoslovaška v trgovinskih pogodbah stikih. Trošarina (1.20 K.) je istotako zakonjena in se ne more odpraviti v korist uvoza našega vina. Prevozni strošek (1.— K.) je vzet povprečno po prevoznih stroških: Sarajevo-Praga 0.82 K., Mostar-Praga 1.08 K., Maribor-Praga 0.90 K., Split-Praga 1.11 K., Vrba-Praga 1.11 K., Beograd-Praga 1.10 K. Povprečna cena vina na debelo je sedaj na češkoslovaškem trgu 8 K. za liter. Ako se od te cene odbijejo gori navedeni stroški 8.— manj 6.40, preostane kot kupna cena za naša vina samo 1.60 K., to je v najboljšem slučaju okoli 3 Din 20 p za liter. Zbor je mišljenja, da ta cena zadostuje komaj za nakup elastičnega vina, ki niso za izvoz, a je povsem nezadostna za nakup boljših izvoznih vin. Ugodnosti, ki so priznane v dogovoru med obema državama, ne izpremenijo tega tržnega položaja na boljše. Mogoče je celo, da bodo cene vinu v Češkoslovaški še padle, ker zaradi stabilizacije češkoslovaške krone stalno padajo.

Zbor Glavnega združnega saveza predlaga naslednje:

1.) Naša država mora dati gotove nagrade za izvoz vina v Češkoslovaško vsaj do one višine, da se pokrijejo produkcijski stroški in da se omogoči konkurenca našega vina. Država bi na ta način ublažila gospodarsko krizo v naših pasivnih krajih in bi morala žrtvovati toliko drugih finančnih sredstev za pasivne kraje, da bi dvignila davčno sposobnost teh krajev.

2.) Kot drugo sredstvo se predlaga, da omogoči država osnovanje sindikata za izvoz našega vina v Češkoslovaško s predpostavko, da bo država povrnila sindikatu vso eventualno faktično izgubo. Razen tega bi morala država vzeti nase tudi stroške za osnovanje sindikata. S takim sistemom sindikatov je tudi Češkoslovaška podpirala svoj izvoz (n. pr. sladkorja, suknja, uvoza bombaža) za čr. kako je bila njena krona nestalna. Ker naš dinar še ni stabiliziran, bi bilo zelo potrebno, da naša država sprejme ta sistem pospeševanja izvoza, ki se je v Češkoslovaški zelo dobro obnesel ter pomagal tudi stabilizirati valuto. Pri osnovanju takega sindikata si more država pridržati popolno pravo kontrole ter postaviti potrebne pogoje organizaciji.

Druga obča resolucija zahteva:

I. Naj se prične čim prej s snovanjem vinogradniško-vinarskih združenj, kjer so

za to dani predpogoji. Zdržni savez v Splitu naj se potrdi in najde tržišča za skupno združno prodajo vin. Za dvigovanje združnega vinarstva naj se s strani države osigurajo izdatnejše podpore in ceneni krediti. Istotako je potrebno, da osnuje vlada trtnice, skrbijo za potrebne strokovnjake in nastavlja potovalne učitelje.

II. Centralna vlada naj ne določa novih davkov na vino, ki ne prenese danes nikakih novih stroškov. Nasprotno naj se tudi današnja državna trošarina in občinske določke ukinejo, ker vinogradniki na deželi ne more prodati svojega vina niti po 12 K. liter, dočim mora konzument v mestih s tem, da plača transportne stroške, trgovcem zaslužek kakor tudi državno trošarino in občinsko določko, plačati liter vina po 24 do 40 K. Prevozne tarife za vino iz naših vinorodnih pasivnih krajev v naše velike konzumentske centre, kakor Beograd, Zagreb, Ljubljano in Sarajevo itd., naj se znižajo vsaj za 50 odstotkov, a prevoz izvoznega vina naj bo sploh prost.

III. V zagorski Dalmaciji, zlasti v onih krajih, kjer uspevajo druge kulture, naj se s strani državnih kmetijskih uprav ne forsira sajenje vinogradov. V Dalmaciji bi bilo treba posvečati pažnjo zlasti gojenju žužnih kultur: oljk, citron, rozličev, oranž, smokve, marelic, mandeljev itd., in to povsod ob morju, kjer so prilike ugodne.

IV. Pri obnovi vinogradov naj se izbirajo trte boljših vrst, zlasti naj se goji rano kakor tudi pozno namizno grozdje. Gojenje ranega grozdja bi dobilo še večjo važnost, ko bi se zgradila unska železnica, po kateri bi mogli hitreje in ceneje izvažati rano grozdje in kriti potrebe vseh naših centrov. Velike važnosti je tudi čim hitrejša dovršitev liške železnice, ker se bo samo tako lahko odprla železniška pot že za pol leta izvozu vina iz Dalmacije. Država mora zaradi prometnih razmer zgraditi čim prej glavne naše luke, zlasti Split in Šibenik.

V. Ukine ali zniža naj se 50odstotni sedanjí davek na združno kuhanje žganja iz drož in pokvarjenih vin. Zaradi vinske krize ostane vsako leto v Dalmaciji mnogo vina do poletja. To vino se zaradi primitivnega pripravljanja kvari in so producenti prisiljeni, da ga unižijo ali prodajo za malenkostno ceno.

VI. Carina na žveplo, galico, gumijaste trake za cepljenje in kotle za kuhanje žganja naj se odpravi, ako se omenjeni predmeti uvažajo potom poljedelskih združenj za vinogradniške svrhe.

VII. V svrhu zaštite naravnega vina pred ponarejanjem naj se izda za celo državo edinstven zakon o vinu. Država naj podvzame potrebne mere za pobiljanje tihotapskega uvoza spirita in slabljenja za pripravljanje vina. Nadalje se naproša vlada, da pred rešenjem važnih vprašanj, zlasti pri sklepanju dogovorov, zaslusi mišljenje Glavnega združnega saveza in interesentov v vinorodnih krajih.

Ljubljanski trg

Protidraginjska akcija je izgubila s padanjem dinarja glavno podlago. Dvig cen nekatere predmetov zadržuje trenutno visoka izvozna carina. Stanje cen življenjskim potrebščinam v bodoče bo v veliki meri odvisno od vrednosti našega denarja. Pričakujemo, da bo centralna vlada s pametno izvozno carino zadrževala nastanek anarhije cen na domačem trgu.

Goveje meso prve vrste 46 do 52 K; najvišja cena 52 K za kg mesa zadnji del, druge vrste 40 do 44 K; tretje vrste 30 do 36 K; teletina 56 do 60 K; svinjsko meso prve vrste 80 K; druge vrste 76 K; slanina, trebušna 90 K; riba in sal 116 K; mešana slanina 110 K; na debelo 105 K; ameriška mast 112 do 118 K; domača 180 K; šunka 120 K; prekaljeno meso prve vrste 110 K, druge vrste 100 K; drobnica 36 do 40 K.

Perutninski trg se v Ljubljani ne more razviti vsled pomanjkanja dobrega blaga. Divji zajec 200 K; kg srca 60 do 90 K; krapi (ribe) 80 K; ščuke 80 do 100 K; mleko 14 K; sirovo maslo 200 K; čajno 260 K; jajce 6 K; kruh 28 K kg belega; 24 K kg črnega; kg žemlj 34 K; jabolka prve vrste kg 14 do 16 K; tretje vrste 4 do 8 K; hruške prve vrste 20 do 28 K; orehi 28 K.

Specerijsko blago: kava Santos 148 K; Rio 128 K; Portoriko 180 K; kristalni sladkor 72 K; v kockah 78 K; namizno olje 96 K; jodilno 72 K; riž prve vrste 36 do 40 K; druge vrste 30 K; vinski kis 16 K; navadni 7 K; debela sol 12 K; drobna 16 K. Pripomniti je, da državna monopolska uprava pogosto spravlja v promet izredno umazano sol, katere se ne more označiti kot za človeški konzument sposobna, temveč kot izrazito živilska sol.

Testenine prve vrste 58 do 60 K; druge vrste 46 K; moka št. 00 je dospela na 28 K; bela krušna 25 K; kg kase 24 K; jesprenja 24 K; otrobov 8 do 10 K; koruzna moka 17 K; koruzni zdrob 20 K; pšenični zdrob 28 do 30 K; ajdova moka prve vrste 32 K; druge vrste 28 K; oves 14 K; nova sušena koruza 15 K; fižol, ribničan 16 K; prepelčar 17 K; q premoča 140 K; kubični meter trdih drv 600 K; mehkih drv 180 do 240 K; q sladkega sena 1000 K; slame 700 K.

NARODNA BANKA SHS.

Stanje 8. decembra 1922.

Aktiva (v dinarjih): v oklepačih izpromemba napram stanju 30. novembra: kovinska podloga 351.519.453.35 (—19 milijonov 683.410.41), posojila 1, 492 milijonov 454.890.99 (—28.502.612.137), dolg države 4.593.958.312.41 (—21.857 tisoč 579), založena državna domena 2.138.377.163. Skupaj 8.576.310.021.25.

Pasiva: glavnica 17.833.300, rezervni fond 2.235.771.59, bankovci v obtoku 4.953.110.360 (—43.243.765), razne obveznosti 1.394.741.030.97 (—38.570 tisoč 971.98), terjatve države za založene domene 2.138.377.163, saldo raznih računov 68.012.395.59 (—6.773.144.84). Skupaj 8.576.310.021.25.

TRŽNA POROČILA.

Mariborski svinjski sejem dne 15. decembra. Pripeljali so 115 svinj in eno kozo. Cene: prašiči: 5 — 6 tednov stari komad 400 — 600 K, 7 — 9 tednov 800 — 900 K, 3 — 4 mesece 1600 — 1800 K, 4 — 6 mesecev 2500 — 2800 K, 8 — 10 mesecev 3000 — 3800 K, 1 leto 5000 — 6000 K. Kozja 500 — 600 K.

Zagrebski žitni trg, Zagreb, 15. decembra. Postavno baška, odnosno vojvodinska postaja notirajo v kronah: pšenica 1630 do 1650, koruza, žolta, umetno posušena 1120 do 1130, koruza, v storžih 630 do 650, riž 1350 do 1450, ječmen za pivovarne 1400 do 1500, za krmo 1250 do 1350, oves 1100 do 1150, fižol pisani 1450 do 1500, beli 1400 do 1500, moka «0» 2400 do 2450, «2» 2300 do 2350, «4» 2200 do 2250, za krmo 900 do 1050, otrobi drobni 750 do 800, aebeli 900 do 1000. Tendence neizpremenjena.

Zagrebska produktna borza (15. t. m.). Poset majhen. Zaključkov ni. Tendence nejasna. Številke pomenijo v dinarjih povpraševanje in ponudbo. Pšenica stremška pariteta Zagreb 425, —; postavno Bečej —, 425; koruza za marc pariteta Zagreb 50% kasa —, 256.25; nova za marc pariteta Zagreb 240, —; nova pariteta Bečej —, 240; nova pariteta Stari Bečej 50% kasa —, 220; stara postavno vagon Bosanski Brod —, 337.50.

Beograjska produktna borza (15. t. m.). Koruza 310, nova banatska 280, za april 325, v storžih 165, pšenica šabaška 380, pšenica za januar 370, ječmen 290, oves 290, bosanski Brod 480.

— Uduženje subotičkih mlinov. Lastniki mlinov v Subotici so osnovali v zaščito svojih interesov uduženje, ki ima med drugim na programu tudi boljšo oskrbo konzumentov z moko.

— Konstituiranje avstrijske narodne banke. Z Dunaja poročajo: Službeno se javlja, da se ustanovna glavna skupščina avstrijske narodne banke vrši v petek 22. t. m.

— Padanje cen v Avstriji. Indeksna številka v Avstriji je padla od 15. novembra do 15. t. m. za 3 odstotke.

— Obtok bankovcev v Avstriji se je v prvem tednu decembra povečal za 6.6 milijarde na 3478 milijard avstrijskih kron.

— Veliko naraščanje obtoka bankovcev v Nemčiji. Dne 7. t. m. je znašal obtok v Nemčiji 846.8 milijarde mark. Povečal se je proti izkazu dne 30. novembra za 92.8 milijarde. Od tega odpade 34.2 milijarde na privatne menice in čeke, 54.4 milijarde pa na državno potrebo.

— Carinski nadavek v Nemčiji znaša od 20. do 26. t. m. 189.900 %.

— Trgovinska pogodba med Češkoslovaško in Portugalsko se je podpisala dne 11. decembra v Lisabonu.

— Stinnes v Švici. Po vestih švicarskih listov je Stinnes v Švici investiral že preko 20 milijonov zlatih mark.

Stroje
za špičenje svinčnikov
THE REX Co., Ljubljana

Večja zavarovalnica
v Ljubljani 4290
sprejme pod ugodnimi pogoji
priporočnika k šefu,

ki ima veliko znanstva med trgovci in industriji. Oni, ki so v zavarovalni stroki že izveščani, imajo prednost. Poučbe z referencami pod "Organizator" na Aloma Company, anonimna družba z o. z., Ljubljana.

Ugoden nakup.

Proda se v mestu enonadstropna hiša z 8 stanovanji po 2 sobi in pritlikinami, dvorišče — zemljišče v izmeri 1200 m².

Pojasnili da Anončni zavod Drago Beseljak, Ljubljana, Sodna ulica 5. 4282

Gradbeno podjetje
ing. Dukić in drug
Ljubljana, Bohoričeva ul. 20.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Češkoslovaško Sokolstvo

Odborova seja Češkoslovaške Obce Sokolske se je vršila, kakor smo že poročali, dne 9. in 10. decembra v Brnu. Seje se je udeležilo 52 žup s 110 zastopniki. O delu češkega Sokolstva v l. 1922. je obširno poročal tajnik br. dr. Heller ter zlasti poudarjal zmago češkega Sokolstva na mednarodni tekmi in dobro uspehi jugoslovanskega vsesokolskega zletu v Ljubljani. Omenil je vse težave, ki ovirajo češko Sokolstvo v napredku, od katerih ena je tudi podcenjevanje Sokolstva, druga pa poizkus, zapletiti Sokolstvo v politično smer. To so isti pojavi kakor pri jugoslovanskem Sokolstvu. Tudi na Češkem so bili vsi tozadevni poizkusi odbiti in vse kaže, da bo moralo Sokolstvo zahtevati od vseh javnih sokolskih delavcev, da se ravna v javnem življenju po sokolskih načelih.

Poročilo dalje omenja, da se je v tekočem letu vršilo 35 župnih zletov za članstvo, 6 župnih zletov za naraščaj in 15 župnih zletov za deco, kar je zahtevalo preveč dela in napora; zato naj se zleti omejijo in posveti naj se več pozornosti vzgoji prednjakov. Velik uspeh je dosegel zlet na Tešinsko, dobro so se obnesli: prednjaški zbor za naraščaj, sestanek župnih načelnikov, počitniška potovanja, ustanovitve prenočišč za naraščaj, počitniški izleti otrok iz ponemčenega ozemlja v Prago in na drugo češko ozemlje. Tudi na socialnem polju je Sokolstvo sodelovalo, posebno še pri vprašanju nezaposlenosti.

Program za prihodnje leto obsega poleg običajnega in rednega dela v prvi vrsti skrb za vzgojo naraščaja in prednjakov ter medletno tekmo članov in članic. ČOS ne priredi nobene večje prireditve, podpirala bo le zlet v Brnu, ki ga priredijo avstrijske župe. Vršili se bodo prednjaški tečaj, šole za izobraževalce in Tyršev seminar. Od društev in žup pa pričakuje ČOS izdatnega sodelovanja in podpore, zlasti glede prirejanja tečajev. Društva naj posvetijo vso pozornost vzgoji članstva in naj si skušajo primerno urediti materialno stanje, da ne bodo odvisna le od dohodkov javnih nastopov, ki naj se omejijo, namesto teh pa naj se uvedejo javne telovadne ure. Posebno važnost naj obračajo društva na sokolski tisk, od katerega je mnogokrat odvisen napredek društva.

Odbor je dalje sklenil, da je udeležba na maskeradah, venčkih in ostalih plesnih zabavah naraščaju zabranjena, pri sejah je prepovedano kajenje in pitje, obubožanim sokolskim delavcem se izplačajo podpore, v septembru 1923. se vrši občni zbor ČOS.

Br. Beranek je podal poročilo o stavbi Tyrševega doma v Pragi, ki bo dovršen v dveh letih.

Proračun za prihodnje leto izkazuje 1.315.000 Kč izdatkov in 1.650.000 Kč dohodkov, to je članski prispevek, ki je določen na 3 Kč za člana. Zanimive so nekatere postavke proračunjenih izdatkov, ki jih navajamo: kataster in pisarniške potreščine 617.000 Kč, tečaj ČOS sto tisoč, podpore župnim tečajem 60.000, potovalni stroški članov predsedstva in TO

120.000, medletna tekma 60.000, knjižnica 15.000 Kč itd.

Vsi referati so bili točno in izčrpno izdelani, debata pa stvarna in resna, sploh kažejo odborove seje ČOS globoko umevanje in veliko zanimanje za sokolsko misel, zato je tudi napredek češkega Sokolstva razveseljeval in uspehi izdatni.

Spominski spis o vsesokolskem zletu

Ljubljanski Sokol opozarja svoje članstvo na «Spominski spis» o I. jugoslovanskem vsesokolskem zletu v Ljubljani, ki ga začne januarja 1923. izdajati Jugoslovanski sokolski savez v Ljubljani. Delo bo obsegalo približno 20 tiskovnih pol četverke in bo tiskano na papirju za umetniški tisk. Med besedilom, ki bo izčrpno opisalo ves zlet od prvih priprav do sijajnega zaključka, bo natisnjenih okrog 200 slik. Celostranske in izredno značilne slike bodo natisnjene na posebnem papirju.

«Spominski spis» bo elegantno, umetniško okusno delo trajne vrednosti. Izhajal bo v mesečnih zvezkih, obsegajočih po dve poli. Vseh zvezkov bo 10, zadnjemu zvezku bodo priložene originalne platnice. Cena vsakemu zvezku s poštnino in odpravo je določena na 20 Din.

Povpraševanja po spisu je posebno od inozemcev veliko in smo prepričani, da tudi naši bratje in sestre ne zamudijo prilike, da se naroče na spis, ki bo kras vsake knjižnice, vsake sprejemnice.

Naročila se sprejemajo vsak delavnik od 18. do 19. ure v odborovi sobi v Narodnem domu do 20. t. m. Naročilo stopi v veljavo šele tedaj, ko vsakdo vplača polovico zneska naprej, t. j. 100 Din (sto dinarjev). Odbor.

Sokolski znak za naraščaj. Jugoslovanski sokolski naraščaj dobi svoj lastni znak in posebno sokolske legitimacije. Zella, ki se je opetovano iznesla iz sokolskih krogov in društev, se končno

uradno. Kakor ima članstvo svoj sokolski znak, ki ga nosi na civilni obleki, in poseduje posebno legitimacijo, brez katere se sokolski znak ne sme nositi, enako dobi tudi sokolski naraščaj svoj znak in legitimacijo. Sklenjeno je, da se sprejme tudi za naraščaj isti znak, ki ga ima češki sokolski naraščaj. Predsedstvo ČOS je že dovolilo, da sme JSS uporabiti češki naraščajski znak. — Organizačni odsek ima nalogo, da izdela vse predpise in obliko legitimacije. Ko bodo predpisi, legitimacije in znaki izdelani, dobé društva pod enakimi pogoji kakor članske znake tudi naraščajski znak. Pričakovati je, da bo zadeva do meseca maja prihodnjega leta urejena.

Fügnerev album. Sokolska Matica praškega Sokola je izdala ob stoletnici rojstva ustanovitelja in prvega starostnega praškega Sokola Jindřicha Fügnereja krasno opremljen album, ki obsega na 99 listih 139 slik. Posamezni listi so prosti zloženi v mapo, ki ima obliko knjige, priložen je naslovni list in spis dr. Miroslava Tyrša o Fügnereju, spisan leta 1872. za Riegrov Naučny Slovník. Za tem sledi kazalo slik, ki so v kratkih besedah opisane. Delo je posvečeno gospe Renati Tyrševi, vdovi po dr. Tyršu, in hčerki Fügnerevi, vzorni narodni in sokolski delavki. Slike predočujejo celo Fügnerevo življenje, njegovo obitelji, starše, njegove prijatelje ter razne spominske predmete, ki se nanašajo na Fügnerevo dobo in njegovo delo za Sokolstvo, vmes se nahajajo slike starih delov mesta Prage iz Fügnerejeve dobe. Zanimivi so posnetki raznih originalnih dokumentov in spisov, n. pr. Fügnerejevo izpričevalo iz tretjega gimnazijskega razreda, ki ga je dovršil leta 1832. z odliko, potrdilo mestnega magistrata iz leta 1849., ki priznava Fügnereja kot pravega trgovca, dokument, ki potrjuje, da je Fügnere dobil vse meščanske pravice, adresa članov Sokola Fügnereja iz leta 1863. za god, adresa je Tyršev rokopis, poklonilna listina praških dam, ki so darovale Sokolu prvi prapor itd. Reprodukcijske v albumu so krasno izvršene in pričajo o visoki stopnji tiskarske umetnosti na Češkem. Album stane 45 čeških kron.

Ustanovljeno

1862

C. J. H.

galoše	hlače
sviter	čepice
gamaše	brisače
rokavice	modrčki
steznike	dokolenke
nahrbtnike	žepne robce
nočne srajce	perje in puh
snežne čevlje	vezene robce
vezeno perilo	svilnate robce
povojn. gamaše	kopalne plašče
damske jopice	jutranje čepice
volnene jopice	volnene čepice
otroče obleke	ovratnike, manšete
gumbe za manšete	kombeže za dame
batistasto perilo	ilanelaste srajce
naramnice, podveze	predpasnike za dame
športne potreščine	volnene trikot-kрила
volnene trikot-hlače	moške volnene jopice
otroče Tetra-perilo	fine otroče vozičke
moške športne čepice	svilena spodnja krila
kuhinjski predpasniki	velika izbira kravati
volnene in svilene šale	pristno Jäger-jevo perilo
cele opreme za novorojence	predtiskarija za ročna dela

C. J. HAMANN, LJUBLJANA, MESTNI TRG 8

Mali oglasi

stanje do 20 besedi 5 Din, vsaki sedeljni 6 besedi 1 Din. — Trgovski agenci, dopisovanja, ne premočeno do 20 besedi 5 Din, vsaki sedeljni 6 besedi 2 Din. — Plače se sprej. (lahko tudi v enotah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo zahteva za odgovor.

Sollicitator,

zanesljiv, z večletno prakso, išče službe. Cenjene ponudbe na upravo «Jutra» pod «Sollicitator». 4294

Reven akademik-jurist želi službe v popoldanskem urah, event. tudi popoldne. Naslov v upravi «Jutra». 4279

Absolvent abitorijentskega tečaja, z neseljiv knjigovodja in korespondent, išče službe pri industrijskem podjetju. Ponudbe pod «Industrija» na upravo «Jutra». 4236

Godalni orkester 4232 išče kapelnika. Ponudbe pod «Orkester» na upravo «Jutra».

Iščem službe 4217 kakoršna koli pač, zmožen slovenskega, nemškega, italijanskega jezika v govoru in pisavi. Vzamem vsako mesto bodisi v Ljubljani ali na deželi. Zaposlen sem bil kot skladiščnik in samostojni odgovorni uradnik pri večjih trgovskih. Sem zmožen knjigovodstva in korespondence. Pismene ponudbe pod «K. P.» na upravo «Jutra».

Knjigovodja, absolvent trg akademije, z večletno prakso, išče odgovarjajočega mesta. Gre tudi na deželo. Cenjene ponudbe pod «Dobra moč» na upravo «Jutra». 4272

Kupim Bligheri stromena (za smuč), dobro ohranjena, se kupijo. Pismene ponudbe pod «Ški» na upravo «Jutra». 4200

Prodajam Krasna kežuhovina (amerik. nero) se prod. Dunajska cesta 17/1. deano, od 9. do 1. 4281

Ribe za praznike. Trgovka Ivana Florjantič, Vodnikov trg, Ljubljana, ima na razpol go od 19. decembra nadalje vsako množino ščuk in karpov najbolj kva liteta. 4259

Ogije, bukovo, večja množina. se potrebuje za izvoz. Cene franko Posto na ali Podbrdo, eventualno ankladna po staja. Ogije mora biti vilano, brez prahu. Oferte pod «Ogije» na upravo «Jutra».

Tri tisoč kil orehov imam na prodaj, cena po dogovorom, dobava takoj, isto tako prodaja jabolka in kupuje vse deželne prideleke. Ivana Jerab, trgovec in pečenik, Dobava, Gorazna vas 4264

Novi damski kostum črn, zimski, s kožuhom, se prod. za K 1000.—. Ogleda se pri g. Kassig. kranjarju, Zidovska ulica. 4280

Otroški voziček, visok, skoraj nov, se po zelo nizki ceni prod. Poizve se: Stanke Vrazov trg št. 4, pritličje, desno, 4. vrata. 4245

Prodajo se 4250 po ugodni ceni tri zvezki «Goldene Leier» in tri zvezki «Sang uni Klang». Popraviti je v Novi založbi.

Spalno opravilo, trdo in mehko, solidno izdelano, prod. Ferd. Primožič, mizarstvo in parketi, Ljubljana, Trnovski pristan št. 4. 4219

Soba, 4260 čedno meblirana, z električno razsvetljavo, po možnosti v sredini mesta, išče s 1. januarjem ali takoj soliden, miren bančni trgovec. Cenjene ponudbe pod «Soliden uradnik» na upravo «Jutra».

5000 kron nagrade dobi, ki preskrbi mirni stranki s tremi družinskimi člani stanovanje, obstoječe iz 2 do 3 sob s kuhinjo, pritlikinami in, če mogoče, s kopalnico, tudi v novi zgradbi. Cenjene ponudbe je poslati upravi «Jutra» pod «Mirna stranka». 4200

Malo posestvo z vrtom in njivo prodam. Cena K 100.000.—. Več se poizve v Cirčah. šte. 24, p. Kranj. 4289

Hiša z vrtom v Senni se ugodno prod. Pojasnila daje Ivan Uslakar notar v Senni. 4244

Trgovino 4277 z mešanim blagom in dež. prideški prodam takoj v industrijskem trgu na Stajerskem. Prevzeti je celo zalogo in inventar, ki je moja last. Lokali v ujem. Zglasi se je do 24. decembra 1922. Naslov v upravi «Jutra».

Vragoljanka, sa večim kapitalom, stara 20 godina, želi znanstva vjenčanja radi, sa akademikom, ili bančnim činovnikom. Ponudbe sa slikom Tajnost se jamči Postu ležeča «Dorđica», Ljubljana. 4274

Mlad trgovec, 4223 samostojen, se želi znanosti z nabirane gospodski ne-omadestvane preteklosti v

starosti od 17 do 22 let i nekaj premoženja v svrhe ženitve. Prednost imajo trgovsko izobražene ali boljše šivilje. Dopise s sliko se poš. pod šifro «Sreča-Bonočnost» na upravo «Jutra» Tajnost zjamčena.

Več gospodov se sprejme k boljši rodbini na dobro in tečno domačo brano. Naslov pove uprava «Jutra» 4271

Prijatelji vrtnarstva se vabijo k pristopu v društvo «Vrtnarska šola». 4248

Avto-delavnica v Mariboru, Tržaška cesta 16 sprejme v popravilo avtomobile, bicikle, motocikle, šivalne in pisalne stroje, sesalke (pumpo), vsakovrstne dvo- in štirinaktno motorje na benzina, motorje na nafto, mizarske in druge stroje, kakor tudi aparate in manometre za avto-genično varjenje in rezanje. Delo zjamčeno, postrežba točna, cene sol. no. 79

Bukova drva 4201 na drobno in na debelo prodaja, dostavlja ista na dom ter žaga drva lesna družba «Ilirija», Ljubljana, kralja Petra trg 8. Telefon 220.

«UNIVERZAL» konop. prometna pisarna za nakup in prodajo zemljišč Maribor, Aleksandrova cesta 28

Iščo za nakup in prevzem velikega dobrodokega hotela v Mariboru z lepimi gostilniškimi in trgovskimi lokali v sredi mesta v polnem obratu na najlepšem in najprometnejšem kraju še dva družabnika. Proda: vilo pri parku v velikim stavbnim prostoru, 1.300.000 K; novo zidano vilo pri parku z velikim vrtom, dobrodoke, staroznan restavracijske poslopje pri Glavnem trgu z zimskim kegljiščem in velikim vrtom za dva iz pol milijona kron; palača ob Glavnem trgu s kompletno parno pekarno in petimi trgovskimi lokali ter 40 parketiranih sob za šest in o milijonov kron; restavracijsko uredi mesta za pol milijona kron; lepe trgovske lokale na Glavnem trgu za 20.000 K; krasno posestvo z modernim vilo in gospodarstvom poslopji v Novem mestu za pet milijonov kron; veliki kompleks hiš v Mokronogu za dva in pol milijona kron; hiše v Ljubljani, Mariboru, Ptuj, Celju, Brežcah itd.; zemljišča in gostilne na Spodnjem Stajerskem in v Prekmurju ter veliko večjih in manjših oseb, oživ. trgovnikov in vinogradov v Sloveniji. 4278

Za reklamne cene

se prodaja narejena obleka za moške, ženske in otroke, tudi kožuhovina in trikolaža

edino le v največji trgovini

O. Bernatovič
Ljubljana, Mestni trg 5.

Največja zaloga vsakovrstnih oblek za gospode, dame in otroke

ŠELENBURGOVA UL. 3
NA VOGALU KNAPLOVE ULICE
Gričar & Mejač
Ljubljana

Božična in novoletna darila.

Vsakovrstne preproge v raznih velikostih, kakor tudi na metre. Bogata izbira zastorov, barvastih in belih. Posteljno perilo, rjuhe brez šiva, gradl za žimnice in blazine, nanking za perlice, flanelaste in volnene odeje, dalje sivane odeje iz klota, kretona, volne in svile. — Različni beli in barvasti namizni prtji, kakor tudi garniture za šest in dvanajst oseb, platnene in frofir brisače itd.

Različno sukneno, volнено in svilenno blago za damske obleke v zelo bogati izbiri, dalje perilno blago za bluze, predpasnike in domače obleke. Črna in modro suknjo v najnovejših vzorcih za salonske, promenadne in športne obleke, površnike, pelerine in zimske suknje. — Vsakovrstni šifoni, batisti in cefirji za spodnje perilo, in sicer od najcenejše do najfinije vrste. Svileni in volneni šali, ogrinjalke, robci itd.

Perilo za dame in gospode, izdelano iz najfiniješega šifona, batista in cefirja. — Otroško perilo za dečke, deklice in dojenčke. Predpasniki iz kretona in klota, bluze iz svile in etamina. Največja izbira florastih, volnenih in svilenih nogavic, dokolenic in gamaš. Patentne nogavice vseh velikosti, vsakovrstne triko in glase rokavice za dame in gospode, ovrtniki in kravate. Razne majice, sviterji, športno perilo itd.

A. & E. Skabernè
Ljubljana, Mestni trg 10.

Potniki v Ameriko, pozor!

UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevaža potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:

Hamburga, Southamptona in Cherbourga v New-York.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja

Simon Kmetec, zastopnik za Slovenijo,
Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

NEVESTE!

Zaloga pohištva, lastna tapetniška delavnica

Od navadne do najfineje opreme. Cene dnevne.

Brata Sever

Ljubljana, Gosposvetska cesta 13 (Kolizej).

Najpripravnejša darila za božič in Novo leto!

Amerikanski

Singer šivalni stroji.

Singer igle in nadomestni deli. Singer olja, sukanec, svila itd.
Lastna mehanična delavnica. — Prodaja na obroke.

Singer šivalni stroji Bourne & Co., New-York
Centrala za SHS: Zagreb, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Ljubljana, Selenburgova ulica 3,
Maribor, Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar in Brod na Savi,
Subotica, Novi Sad, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica,
Beograd, Kruševac, Niš, Skoplje, Veleš, Bitolj, Kragujevac, Zajed in Stip.
96/L. Zastopništva v vseh večjih mestih.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni
promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva.
Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzjava: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Za božič in novo leto kupujte nove knjige

Tiskovne zadruge v Ljubljani:

Ivo Šorli, Člirimarč. Mladinska povest s slikami. Broš. Din 16.—, vezana
Din 21.—, po pošti Din 1-25 več.
Andrejev, Povest o sedmih obešenih. Broš. Din 13.—, po pošti
Din 1-50 več.
Jos. Jurčiča Zbrani spisi, III. zv. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. Din 30.—,
po pošti Din 2-50 več.
Strug, Jutri. Povest. Broš. Din 10.—, vez. Din 15.—, po pošti Din 1-50 več.
Sienkiewicz, Z ognjem in mečem. Zgodovinska povest s slikami.
1-4 snopič Din 28.—, s poštno Din 30.—.
Shakespeare-Zupančič, Othello. Broš. Din 19.—, po pošti Din 1-25 več.
Melik, Jugoslavija. II. del, 1. snopič. Broš. Din 21.—, po pošti Din 1-50 več.
Hobhouse, Liberalizem. Broš. Din 25.—, po pošti Din 1-25 več.

Knjige se naročajo pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in
trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah
premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za
industrijska podjetja in razpečava

I. čehoslovaški in angleški koks
za livarne in domačo uporabo,
kovaški premog, črni premog
in jajčne brikete.

Naslov:

108

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II

Blago za prebrlehe steno in drugoga
pohištva v veliki izbiri, dalje različno
platno in lute za tapetnike, sedlarje
itd. priporoča tvrdka 84/V1
A. & E. Skabernè Ljubljana
Mestni trg 10

Takojšnje stanovanje.

Zaradi odpotovanja prodam novo eno-
nadstropno hišo s vrtom v sredini
mesta. Kupcu moderno stanovanje s štirimi
sobami ako na razpolago. — Ponudbe pod
„Hitra kopčija“ na Anončni zavod
Drago Beseljak, Ljubljana, Sodna ulica 5.
4255

Strojna oprema elektrarne

4256

t. j. Francisova turb. z olj. regulatorjem,
uporabna za 4 do 8 m padca in 1200
do 2000 litrov vode, 40 KW gene-
rator in transformator 220/220 Volt
z razvodnico, se skupaj ali posa-
mežno takoj prodaja. — Dopisi:
Ljubljana, poštni predal 152.

Kamenolom

dva orala, za industrijo cementa in
gradbenega kamnja, blizu kolodvora,
se prodaja.

Pojasnila daje pisarna dr. Flego.
Kočevje. 4252

Samostojni krojači

trezni in zanesljivi, dobro izveščani (tudi
v dežele) dobijo za stalno proti kavci
razno konfekcijsko delo na dom.
Vprasa se v Ljubljani, Emonska cesta
št. 8 I., v pisarni. 4257

Pristno 4192

„STECKENPFERD“,
mljino mlečno toaletno
milo, priporoča

Parfumerija „STAMOLI“,
Ljubljana, Pod Trančo št. 1.

Zične modroce

vseh velikosti iz pobakrene žice v lesenem
okviru izdelajo tvornice žičnih modrocev in
drugih žičnih pletenin 4140

Matevž Rabič

Javornik pri Jesenicah, Slovenija.

Premog in cement

4115 stalno v zalogi pri

H. Petrič, Ljubljana

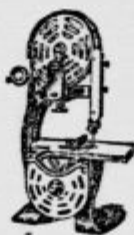
Dunajska cesta 33. Tel. 366

Skladišče „Balkan“.

Kože divjačine

133 vse vrste tudi, zajčje, kupuje trgovina z us-
njem D. Zdravšč, Ljubljana, Sv. Florjana ul. 9.

Polnojarmenik

žagne naprave in
stroje za obdelavo
lesa vseh vrst, naj-
novejše konstruk-
cije, prvovrstne, do-
bavljajo takoj po
najugodnejših
cenah iz

Jugoslovanskega
skladišča

Welkerwerke

Wien, XIII. Breitenfurterstraße Nr. 56.

Redka prilika!

Prodaja se skoro nova i moderno gradjena kuća trokatna sa ulice
i u dvorištu na najlepšem mestu u Zagrebu u blizini državnog kolodvora,
Šenoina ulica. — Kupac može i stan dobiti. — Pismeni upiti Zagreb,
Pretinae 118, a usmeni Šenoina ulica 16/II. kat Josip Pavešić. 4264

Lovski blagor.

4258

Od 15. t. m. naprej je v moji restavraciji otvorena, na novo opremljena

lovska soba

ki je izvršena po načrtih in lastnih umetniških slikah našega
domaćega umetnika in poznanege lovca g. P. Žmitka, na raz-
polago vsem lovcem, ki žele uživati v mestu gozdno-lovsko
razpoloženje.

PETER KOSAK, restavracija, Krekov trg 11.

Največji davki

29

katere plačate, Vam nastanejo, ako ne gledate na to, kjer nakupujete,
izgubite denar in imate poleg tega večkrat še sitnosti. Poizkusite enkrat
z ilustriranim katalogom tvrdke H. Suttner (imetnik Henri Maire)
v Ljubljani št. 6. Ta Vam svetuje resnično dobre ure, specialne
známke „HKO“ iz lastne tvornice v Sviči, kakor tudi druge dobre žepne
ure, zapestne ure, sv. tiln. in stenske ure, veržice, prstane, zapestnice,
uhane, namizno orodje, krstna in birmska darila in vso drugo zlatnino
in srebrnino. Pa t. di. porabne predmete, kakor n. pr. škarje, nože, britve,
lasestrizne in brivske stroje, steklorezec, doze za tobak, svalčice in
smodke, nažigalce in denarnice kupite dobro in ceno pri tvrdki:

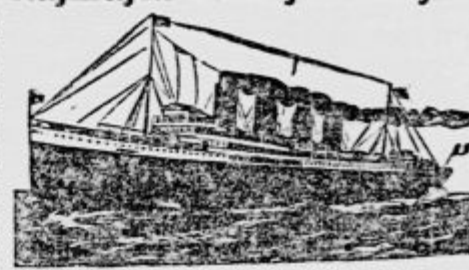
H. SUTTNER (imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6.

Cie. Gle. Transatlantique

Francoska linija.

77

Najkrajša in najudobnejša vožnja v Ameriko.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:

Slavenska banka, d. d. v Zagrebu.

Vozne listke in tozadevna

pojasnila za to progo daje

IVAN KRAKER, zastopnik,

Ljubljana, Kolodvorska ul. 41.

Proda se

parni mlin na tri tečaje, lokomobila 16 HP.,
priprava za izdelovanje bučnega
olja z zraven mlatilnico na zelo prometnem in pri-
spadajočo pravem prostoru. Vpostavi
se lahko žaga in razširi mlin. Cena 350.000 Din. Naslov se poizve
v upravi „Jutra“.

4243

Kranjska hranilnica v Ljubljani obrestuje
od 1. januarja 1923. vse vloge po čistih

5%

4227

Rentni in invalidski davek plačuje hranilnica sama
za vlagatelje.

Kranjska hranilnica, Knafljeva ulica 9.

Knjigovodja bilancist

zmožen slovenskega, hrvatskega, nemškega in po
možnosti italijanskega jezika, samostojen kore-
spondent z večletno prakso in prvovrstnimi refe-
rencami, se sprejme s 1. januarjem 1923. pod
ugodnimi pogoji za podružnico Ljubljana. — To-
zadevne ponudbe je nasloviti: Ravnateljstvo
„Orient“, d. d. v Mariboru. 4222

Zahtevajte „MEDICINAL KONJAK“

z znamko „ALKO-modri križec“

98/1

in

!! najfinejše krem likerje !!

„ALKO“, Ljubljana-Kolizej.

Domače vesti

*** Rojstni dan svojega kralja elavi** danes Jugoslavija. Milijoni jugoslovanskega prebivalstva se strinjajo danes v šestih svojemu prvemu bratu, mlademu reprezentantu jugoslovanskega naroda in njegove svobode; milijoni soglašajo v želji, da bi bilo pod njegovo vladno čim prej dovršeno veliko delo duševnega ujedinjenja naroda, ki je pod vladno njegovega velikega očeta, kralja Petra Osvoboditelja, dosegel svoje politično osvobodjenje in ujedinjenje.

*** Dvorni svečenik.** Za dvornega svečenika je imenovan Mihajlo Popović, dosedanj predstojnik duhovnega sodišča v Beogradu.

*** Odlikovanje zaslužnih Matičarjev.** Ob priliki 50letnice «Glasbene Matice» v Ljubljani so odlikovani gosp. Peter Grasselli kot ustanovnik društva z redom sv. Save III. razreda; gosp. Franc Drenik kot ustanovnik in gosp. Vedral kot najstarejši učitelj «Glasbene Matice» pa z redom sv. Save V. razreda. Gosp. ravnatelj Matej Hubad je prejel, kakor znano, visoko odlikovanje že prej.

*** Akcija za pasivne kraje.** V celem Banatu je nastal živahen pokret za oskrbovanje pasivnih krajev. Konstituirali so se številni odbori, ki nabirajo denarne prispevke, živila, perilo in obleko, ki se bo razdeljevala po zelo nizkih cenah med prebivalstvo v pasivnih krajih naše države. Tudi v Bački uspeva slična akcija z velikim uspehom.

*** Premeščenje glavne carinarnice iz Maribora v St. Ilj.** Pred kratkim je došla v Maribor komisija z nalogo, da urodi vse potrebno za premeščenje glavne carinarnice v St. Ilj. Komisija si je ogledala na licu mesta St. Ilj.

*** Prošnja slepcev.** Razpisali smo podpore za Božič in Novo leto. Število naših rednih članov prosilcev je tako veliko, da smo vsi mi slepi! Zategadelj da obdarujemo najpotrebnejše. Prošnje potrebni podpora zlasti o Božiču ali Novem letu smo vsi mi slepi! Zategadelj poiznimo prosimo vse prijatelje nas slepih, da se nas spomnijo sedaj in blagohotno položijo dar nam najbednejšim slepim na oltar! Vse molodare naj se blagovolji poslati na pisarno podpornega društva slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

*** Pogreb gospe Katarine Grošljeve,** ki se je vršil včeraj popoldne je pričel o splošnih simpatijah, ki jih je uživala pokojnica v širokih krogih. Krsto so krasili lepi venci sorodnikov in spoštovateljev. Pogreba so se udeležili m. dr. fin. delegat dr. Savnik, načelnik oddelka za prosveto dr. Skaberne, višji šolski nadzornik Wester, za mestno občino mag. ravnatelj dr. Zarnik, nadalje celokupni učiteljski zbor in učenke ženske gimnazije z ravnateljem Jugom na čelu, profesorjski zbor I. drž. gimnazije z ravnateljem Novakom, ravnatelj realke Mazi ter mnogi profesorji in učitelji. Mnogoštevilno je bilo tudi zastopano narodno žensko. Pokojno gospo Grošljevo so pri sv. Križu položili k večnemu počitku. N. v. m. p!

*** Smrtna kosa.** Včeraj dopoldne je umrl v Podzemlju pri Gradu v Belokranju občasni pisatelj in nadučitelj g. Rihard Megušar. Pokojnik je bil delaven in agilen nadučitelj ter je vsled svojega blagega značaja vžival ugled in spoštovanje pri vseh, ki so ga poznali. Bil je tudi zvest pristaš demokratske misli. Težka bolezen ga je prerano prikovala na posteljo, včeraj pa je po večletnem trpljenju izdihnil svojo dušo. Pogreb pokojnika bo v ponedeljek ob pol 14. uri v Podzemlju. — V Vipavi je umrla v 81. letu starosti ga. Ivanka Dekleva, v Trstu ga. Ivanka, vdova Botteri. Blag jim spomin!

*** Imenovanja v državni službi.** S kraljevim ukazom sta pomaknjena v 8. činovni razred: Matija Kren, pisarniški pri stav pri oddelku za notranje zadeve, in Franc Willenpart, pisarniški pristav z naslovom pisarniškega ravnatelja pri predsedstvu pokrajinske uprave. — Imenovani so: sekundarij dr. Aleksander Kuhar za asistenta kirurškega oddelka splošne bolnice v Ljubljani, sekundarija splošne bolnice v Ljubljani dr. Ante Gorčičar in dr. Anton Cizelj za asistenta bolnice za ženske bolezni v Ljubljani. Ciril Erjavec je imenovan za upravnega praktika ter pridelen upravitelstvu splošne bolnice v Ljubljani.

*** Mariborski mestni šolski svet** je imel včeraj zvečer redno sejo, na kateri se je med drugim sestavil tudi tropredlog za učno mesto na 4. deski osnovni šoli. Rešila so se razna vprašanja in dopisi.

*** Promocija.** V petek dne 15. decembra je na zagrebškem vseučilišču promoviral za doktorja prava gospod Albin Juhart, pomočnik komisarja pogranične policije v Mariboru. Naše iskrene čestitke!

*** Odlikovanja.** Z redom sv. Save IV. reda so odlikovani med drugimi dr. Fran Detela, Andrej Senekovič, dr. Anton Breznik, Anton Bartel in Ferdinand Seidl, profesorji v Ljubljani. Z redom sv. Save V. reda sta odlikovana dr. Ivan Grafenauer, profesor v Ljubljani, in dr. Jakob Zmavc, profesor v Mariboru.

*** Matijeva podružnica «Jugoslovanske Matice»** Podružnica v Dragi pri Sušaku je danes ena najagilnejših podružnic «Jugoslovanske Matice». V mestecu, ki ima komaj 1500 prebivalcev, ima podružnica nad 800 rednih članov. V sedmih mesecih svojega obstanka je v preteklem letu nabrala 2880 Din, letos na

3300 Din članarine, ob obletnici rapalske pogodbe pa 2029 Din prostovoljnih prispevkov.

*** Vloge na tekoči račun pri Mestni hranilnici ljubljanski.** Kakor se nam poroča, je ministertvo trgovine in industrije dovolilo Mestni hranilnici ljubljanski, da sme poleg hranilnih vlog sprejemati tudi vloge na tekoči račun. Glej inserat v današnji številki.

*** Državna borza dela.** Pri vseh podružnicah «Državne borze dela» v Ljubljani, Mariboru, Ptuj in Murski Soboti je iskalo v preteklem tednu od 26. novembra do 2. decembra 1922 dela 816 moških in 137 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 199 moških in 79 ženskih moči. Posredovanj se je izvršilo 102. — Promet od 1. januarja do 2. decembra 1922 izkazuje 35.179 strank in sicer 16.900 delodajalcev in 18.219 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 10.422. — Dela iščejo: strojni in stavbni ključavničarji, kovači, sedlarji, elektromontirji, strojniki, kurjači, krojači, čevljarji, natakariji, natakarike, šoferji, pisarniške moči, vajenci, vajenke itd. V delo se sprejemajo: rudarji, kleparji, ključavničarji, železostrojarji, mizarji, čevljarji za fino delo, pleskarji, strojniki, inseratni inkviziterji, zagarji, služkinje, kuharice, vajenci itd.

*** Za «Dečji in materinski dom»** v Ljubljani. Splošno žensko društvo je izdalo jako lične razglednice, tiskane v mnogih barvah. Kmet in kmetica v pestrih oblekah si želita veselo novo leto. Pod sliko je krtica iz narodne pesmi «Oj kole-kole-kolodo...» Slička, ki jo je v narodnem slogu napravila ga. Vera Albrechtova, je živahna in humorna ter je razglednica prav prikladna kot novoletna čestitka. Od sobote dne 16. decembra dalje bodo prodajale naše članice te razglednice v korist Dečjemu domu po en dinar. Dobiti pa jih bo tudi v nekatih trafikah in knjigarnah. Slovenci, Slovenke, pišite za novo leto razglednice, katerih čisti dobiček je namenjen naši bedni deci. Prosimo tudi poštvovalne Slovenke, naj se same zgledajo v Splošnem ženskem društvu, Rimska cesta 9 od sobote dne 16. decembra do četrta dne 21. decembra vsak dan od 5. do 6. ure, kjer dobe poljubno število razglednic v razprodajo. — Odbor Splošnega ženskega društva.

*** Načelstvo gremija celjskih trgovcev** poroča vsem članom, da ostanjejo trgovine v Celju v nedeljo pred Božičem, to je dne 24. decembra odprte od 8. do 12. ure dopoldne.

*** Za tujski promet v Celju** bi bilo velike važnosti, ako bi bile kavarne pri kolodvoru v zimskem času odprte ponovno od prihoda nočnih vlakov, s katerimi potuje dan za dnevom mnogo tujcev, a so izročeni raznim neprivikam in mrazu, ker tudi na kolodvoru ne morejo najti primerne zavetnosti. Kot velik nedostatek se občuti dalje uklenjenosti nočne telefonske službe. Mesto šteje vendar z okolice okrog 14 tisoč prebivalcev in ima razna važna industrijska podjetja, a je degradirano v navadno gorsko vas. Pričakujemo od občinskega odbora, da v tem oziru stori potrebne korake.

*** Novo industrijsko podjetje v Celju.** Ob državni cesti med Levcem in Celjem je prof. Jošt preuredil svoj dosedanj min tako, da more s parnim pogonom zmleti na dan cel vagon žita. S tem je ustrezno zlasti okoliškemu prebivalstvu.

*** Popravek.** Pri včerajšnjem poročilu «Burja v mariborskem občinskem svetu» se glasi pod naslovom opomba: «Klerikalci in socialisti v laseh zaradi provizije, klerikalec dr. Vrstovšek slavi dr. Smidererja», ne pa «krivi Smidererja laži».

*** Vele mesto Ljubljana.** Pišejo nam: Napredujemo! To se pozna tudi v inseratih. V ljubljanskem zajedničarskem jutranjem listu smo včeraj čitali inserat: «V bližini gledališča v novi villi se odda 2 meblovani sobi z velikim balkonom in kopalnico. Cena za prvo leto 50 tisoč Din, katere je treba položiti kot kavejco». — Dotičnika, ki bi v Ljubljani lahko plačal za 2 meblirani sobi — četudi imata kopalnico in balkon — letno 50.000 Din ali mesečno 4166 Din, tega bi pa mi res radi poznali, pa tudi onega, ki zahteva takšno ceno; saj morajo sobe biti za sedanje stanovanjske razmere uprav čarobne! Dotičnik, ki jih bo vzel za to ceno v najem, mora gotovo več zaslužiti, kakor je — fatal.

*** Koliko se je letos pridelalo tobaka?** Kakor poročajo iz Beograda, znaša celokupni letošnji pridelek tobaka v Jugoslaviji samo približno 8 milijonov kilogramov. Ker pa je treba za konzum vsaj 12 milijonov kg, je samostojni odbor monopolske komisije sklenil, da nakupi za porabo v naši kraljevini 4 milijone kg tobaka na Holandskem.

*** Požari v dimniku.** Mestni magistrat ljubljanski objavlja: Zelo pogosto se pojavljajo požari v dimnikih v zimskem času, ko se jako kurni in ker so dimne cevi napolnjene z sajami, ki se vžgo ter nastane požar, ki sam na sebi ni tako nevaren, vendar zahteva opreznosti, ker nastanejo navadno po požarih v dimnikih podstrešni, strešni ali pa sobni požari. Dimniki morajo biti vsaj en meter na okoli v podstrešju prosti vsakih gorljivih predmetov, ter morajo imeti povsod ognjavarne vrata, ki morajo biti vedno zaprta. Mestni magistrat opozarja posetnike hiš, da mora imeti vsak dimnikarsko knjižico, v katero mora dimnikar natančno vpisati datum, kdaj je snalil dimnike. (Knjižice se dobe pri dimnikar-

ski nadzorni). Mestni magistrat bo po organih mestnega gasilskega urada natančno kontroliral snajenje dimnikov, ter vse prestopke, najsi bodo storjeni od strani dimnikarjev ali pa od strani hišnega gospodarja, kaznoval. Istotako morajo vsi dimnikarji naznaniti mestnemu gasilemu uradu vse nedostateke, ki jih opazijo, kadar izvršujejo svoj posel. Istotako se naj kličje v slučaju, da gori dimnik vedno le rajonskega dimnikarja in ne gasilcev. V hujšem slučaju če ima dimnik razpoke ali pa če so slaba dimna vrata, da uhajajo plameni v podstrežje ter je nevarnost, da se vžgo razni predmeti, ki so v bližini dimnika, v takem slučaju je klicati gasilce, da preprečijo razvoj požara. — Mestni gasilski urad.

Koncert. Od danes naprej vsako sredo, soboto in nedeljo koncert salonskega orkestra v kavarni «Tratnik» na Sv. Petra cesti št. 25. Začetek ob pol 21. do pol 1. ure ponoči. Za obilen obisk se priporoča L. Tratnik. 443

Nove peči «Univerzale» se kurijo z žaganjem, premogovim prahom, česlom, šoto itd. ali pa z drvmi, premogom itd. Deseturno gorenje žaganja ne stane niti eno krono, pri debelem gorivu pa se doseže 50 odst. prihranka. Gore neprestano od 8. do 16. ure, po velikosti. S temi pečmi je doseženo največje štedenje. Naročila sprejema trgovina z železino St. Žargi & Co., Ljubljana, Martinova cesta št. 75.

*** Mariborska policija** je aretirala včeraj nekega Antona Dežmana iz Lančeva pri Radovljici, ker je glasom policijskega obvestila iz Ljubljane dne 8. julija vložil v hišo svojega brata in mu odnesel razne predmete v vrednosti 14.000 kron.

*** Smrt divjega lovca.** Pod Vrščimem na Gorenjskem se je pred kratkim odigrala krvava drama. Lovska čuvaja Miha Oitzl starejši in mlajši, sta na lovu spremljala Dunajčana dr. Seligsteina. Ne nadoma so padli na gamse trije strelci: vjavili so se divji lovci, ki so bili čez Vrata prišli iz Trente. Kmalu nato sta dva divja lovca trikrat ustrelila na Oitzla mlajšega, tudi Oitzl je streljal za njima. Ker se je že mračilo, ju ni zasledoval. Drugo jutro so našli tam ustreljeno srno, daljnogled in palico. Po poizvedbah se je dognalo, da je Oitzl zadel divjega lovca Alojzija Mlekuža iz Trente v nogo in mu prestrelil žilo. Divji lovec je vsled izgube krvi umrl.

*** Smrt na ulici.** Iz Beograda poročajo: Težak udarec je prošlo nedeljo popoldne zadal obitelj rektorja beograjske univerze dr. Bogdana Gavrilovića. Njegov najmlajši sin, podporočnik Zoran Gavrilović, je nenadoma umrl na Terazijah. Zdrav in dobre volje je jahal na sprehod ter obiskal potem še neke sorodnike. Ko se je okoli starih peš vračal po Terazijah, se je nenadoma zgrudil na tla. Pasanti so priskočili na pomoč, a podporočnik je bil že mrtev — zadela ga je kap.

*** Smrtna nesreča v tovarni.** V tovarni Kranjske industrijske družbe na Jesenicah se je dne 14. decembra pripetila nezgoda, ki je zahtevala človeško žrtev. Delavca Antona Bertoncelja je dvigalo s tako silo stisnilo čez život, da je naslednjega dne umrl v ljubljanski javni bolnici.

*** Krvav dogodek v Osijeku.** V osješki gostilni «Piuma» je nastal zaradi neke tamburašice prepir med navzočimi vojaki. Iz prepira je nastal pretep in policajna je bila vojaška patrulja, ki se pa ni poslužila orožja, navzile temu, da so jo vinjeni vojniki napadli. Pač pa je neki podnadrednik izven službe, ki je poklical patruljo, streljal in enega vojaka ustrelil, drugega pa težko ranil. Eden izmed pijanih vojakov pa je s sabljo razkral glavo vojaku, ki je prišel s patruljo.

*** Mica Kovačeva.** V Flegarjevo gostilno na Zaloški cesti v Ljubljani je prišel neki Franc Pogačnik, se korajžno vadel za mizo ter pojedel dve poroci penke, katero je zalil z najboljšo Flegarjevo kapljico. Ko je gostilničarka zahtevala plačilo, je Pogačnik kratkoma izjavil: «Denar sem izgubil, bom že drugič plačal». Gostilničarka s takim plačilom ni bila zadovoljna. Intervenal je stražnik, ki je Pogačnika povabil s seboj na policijo.

*** Ljubljanska drama na sarajevski ulici.** Kakor smo že poročali, je v Sarajevu poštna uslužbenka Desanka Maljukanova z revolverjem streljala na profesorja Albaharija, ki je bil z njo v intimnih odnosih, a jo je pozneje zapustil. Po atentatu se je Desanka poiskovala zastrupiti. Prepeljali so jo v bolnico, potem pa v zapor. Prof. Albahari je v kratkem ozdravel, Desanka pa so izpustili iz zapora. Proti profesorju Albahariju je uvedena disciplinarna preiskava.

*** Razne tatvine.** Iz Zidanega mosta poročajo, da so tam tatvine vsak dan na dnevnem redu. Te dni je bilo hotelirju g. Juvaničiču iz klavnice ukradena cela polovica teleta. Iz skladišča južne železnice je bilo ukradenih 95 kg usnja, last g. Podvinca iz Radeč. Svetilničar južne železnice B. je bil zasaden, ko je ravno hotel odnesti nekaj steklenic petroleja. Priznal je, da se je že večkrat na ta način okoristil.

*** Defraudacija na zagrebški pošti.** Na zagrebški glavni pošti se viši preiskava zaradi defraudacije pisem. Defraudacije je osumljen poštni uslužbenec Ivan Penderić. Ob priliki hišne preiskave se je našlo pri njem 24 poštnih pisem, 6 ameriških čekov in 7 priporočenih pisem ter dva bankeveja po 1000 Din. Penderić je priznal, da je en prirejal v svoje stanovanje pri njem najdena pisma in čeka.

Objave

*** Narodna Čitalnica v Sp. Siskl** ima svoj redni občni zbor. 26. decembra (sv. Stefan) ob 14. uri v čitalniški sobi z občajnim dnevnim redom. Odbor.

*** Mezdno gibanje.** Društvo odvetniških in notarskih uradnikov za obseg SHS s sedežem v Mariboru je na občnem zboru dne 1. decembra 1922 ob veliki udeležbi soglasno sklenilo, da se imajo z ozirom na veljavnost novih tarif plače uradništvu zvišati za 100 odst. Ker so nekateri šefi s 30. novembrom 1922 svojemu uradništvu že izplačali 50 odst. poviška, se je sklenilo, da naj tudi ostali šefi sledijo temu vzgledu ter o Božiču 1922 izplačajo uradništvu še primanjkljaje do 50 odst. poviška. Od Novega leta 1923 naprej izplačuje se 100 odst. povišek onih plač, oziroma službenih prejemkov, katere je uradništvo dobilo izplačane zadnjič pred veljavnostjo novih tarif t. j. dne 1. oktobra 1922. Uradništvo je prepričano, da bodo vsi g. šefi ta pravični sklep brez nadaljnjega pogajanja in mučnega dokazovanja sprejeli in odobrili, ker leži itak na dani opravičenosti zahtevanih poviškov, ki so že v besedilu novih tarifov utemeljeni. S temi poviški še visokost predvojnih plač ni dosežena. — Odbor.

*** Predavanje v zdravniškem društvu.** Predavanje zdravniškega društva v Ljubljani se vrši v sredo 20. t. m. ob 17. uri v medicinskem oddelku ljubljanske javne bolnice. Predavala bosta dr. Trtnik: «Authrax, pat. anatomije in klinika» ter dr. Šimenc: «Authrax, bakterijo in epidemiologijo, seroterapija». Odbor.

*** V kinu «Ideal» v Ljubljani** se predvaja v ponedeljek, torek in sredo t. j. 18., 19. in 20. decembra zelo zanimiv film «Na smučeh v švicarskih Alpah». Film je prava dovršenost posnetkov narave in smučarskega športa. Med prvovrstnimi smučarji zastopani so dr. Baader, Schneider in dr. Villinger, ter se obisk priporoča občinstvu, ki se zanima za naravno krasoto sploh, posebej pa še vsem sportnikom. Predavanje se vrši kakor običajno ob 4., pol 6., 7. in pol 9. uri zvečer.

*** Dijaški kuhinji «Domovina» v Ljubljani** je daroval mesto cvetja na krsto ge. K. Grošljevi načelnik g. Ribnikar znesek 100 Din. Odbor Domovine se za dar toplo zahvaljuje.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 16 decembra 1922.

Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	770.1	-5.7	sev. zap.	oblačno	—
Ljubljana .	14.	767.8	-2.0	sever	jasno	—
Ljubljana .	21.	768.2	-1.2	—	—	—
Zagreb .	7.	769.5	-4.0	brezvetra	megla	—
Beograd .	7.	769.5	-5.0	vzhod	—	—
Budap .	7.	769.1	-5.0	brezvetra	—	—
Praga .	7.	767.9	-7.0	—	—	1.0
Inoost .	7.	774.9	-15.0	—	—	—

V Ljubljani barometar nižji. temper. nizka. Soinee vzhaja ob 7.39 zabaja ob 16.13

Ves pretekli teden je vladalo še vedno lepo vreme s precejšnjim mrazom, sicer se je v Ljubljani jutranja temperatura zibala okrog — 5° C, toda že v neposredni okolici je termometer kazal — 8 do — 10° C. Da smo imeli sneg, bi vladal seveda še hujši mraz; na severni strani Alp, kjer je padlo v prejšnjem tednu obilo snega, je padlo živo srebro na — 15° (Innsbruck) ali celo na — 20° C. Zelo hud mraz je vladal tudi po visoko ležeči notranosti Balkanskega polotoka; Sarajevo in Sofija sta poročala večkrat mraz do — 13° C.

Vremenska situacija se v Evropi tudi pretekli teden ni bistveno spremenila. Vsa jugozapadna polovica našega kontinenta se nahaja še vedno pod gospodstvom visokega zračnega tlaka. Le toliko se je položaj spremenil, da se je centrum maksima, ki je ležal dosedaj že več tednov nad Biskajo, preložil v torek, dne 12. t. m., proti vzhodu in sicer z jedrom nad Alpe, tu se je obdržal do konca tedna. Odtod stabilnost našega vremena. Le majhna plitva depresija na skrajnem ju-

govzhodu je povzročila padavino, nad južno Italijo dež, nad Bolgarijo in Južno Srbijo sneg.

Ves ta čas pa je imela severna Evropa toplo južno vreme. Kajti sever se je nahajal pod gospodstvom nizkega tlaka, zlasti ko se je 12. t. m. pojavila močna, velika nova depresija severno od Velike Britanije. Ta depresija se je pomikala proti vzhodu, obenem pa se je širila prav polagoma proti jugu. Zato je imela vsa severna polovica Evrope zapadne ali južnozapadne vetrove, ki so prinašali gorak in vlažen morsk zrak. Istočasno, ko je vladal okrog nas mraz, poroča Skandinavija toploto 6 do 8° nad ničlo. Toplejš, južno vreme se pomika počasi proti jugu; že dne 13. t. m. je imela vsa Nemčija — razen Bavarske — in Češka tople dan; sedaj je pričakovati gorkjšega zračnega vala tudi k nam. Danes, v soboto so se privikar pojavili posamezni najvišji oblaki po jugozapadnem vetru, visoki Obir — 2041 m — pa je že v četrtek ob močnem jugozapadu jutraj ob sedmih kazal 1° C nad ničlo!

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovaru Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Hözl, Schweghofer, Original Stingl itd. Tudi na obroke.

JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA, Hilserjeva ul. ca 5.

Več stalnih potovalnih uradnikov - dobrih organizatorjev

sprejme takoj L'Union, franc. zavarovalna družba v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 33 (dvori če). 4291

Trgovino in gostilno

išče v najem mlad. izurjen in dobro vpeljan trgovec, priključive zunanjosti, ki je vsled družinskih razmer primoran iskati drugega eksistence. Pri ugodni priliki tudi zakonska zveza ni izključena. Ponudbe prosim na upravo «Jutra» pod «Sreča te čaka».

Spretni zastopniki za Ljubljano
4288
se sprejmejo proti stalni plači in proviziji. Ponudbe na poštni predal 4, Ljubljana.

Knjigovodja bilancist

dosedaj uslužben kot glavni knjigovodja v velikih industrijskih podjetjih, išče službo. Cenjene ponudbe pod «Samostojna moč» na upravo «Jutra». 4293

Najstarejša slovenska plesarska in igralska delavnica IVAN BRICELJ, Dunajska cesta 18, se priporoča. Izvršitev tocia, cene zmerne.

POZOR, LOVCI!

Kupujemo po najvišjih dnevnih cenah: Lisice, kune, dihurje, jazbecarje vidra in kože divjih zajcev.

Franc Šmalc, Ljubljana Marijin trg št 1. 4266

Nemeblovano sobo

za takoj ali tudi pozneje se vzame v najem. Eventualno tudi dve sobi. V postev pride samo pohištvo. — Ponudbe se prosi na upravitelstvo «Jutra» pod šifro «Oasmljana».

Obsojenci

Nekega dne pa pride Spartakus, zlo-mi verige suženjstva, oboroži suženjske roke, uredi njihove črede, jih preustroji v vojsko, se jej postavi na čelo in se poda s svojo laetno vojsko, vojeko suženjev, proti vojski gospodarjev. Od tiste dobe je Spartakovo ime neumrljivo na vsem svetu, povsodi, kjer so ljudje sužnji ali vsaj mislijo, da so, povsodi, kjer strme za svojo svobodo in za zasuženjenjem drugih. — Toda Spartakus je bil premagan in premagani vsi, ki so mu sledili, in obsojeni, umorjeni...

«Stoj!» zapove Pietro Ferrati. Oba tajnika se ustavita, oba pogledata svojega gospodarja.

Pietro Ferrati govori onemu, ki sedi na njegovi levi:

«Ali ste razumeli? Ali boste mogli govoriti tako, da Vas bodo razumeli tudi drugi? Saj vendar ne morem vsakemu posebej ponavljati svojega razlaganja in še manj pokazati vsakemu posebej, kako treba vse to napraviti. Pokusite torej, sledite mi in ponavljajte moje sporočilo potem povsodi, kamorkoli pridete: — Pričeli smo z najenostavnejšim sredstvom, s stavko s prekrizanimi rokami. To je zadostovalo za pričetek in za prvih štirinajst dni. Čim pa so to manifestacijo spoznali, so jo mogli že tudi preprečiti. Odslej moramo vzbujati strah, če hočemo imeti uspeha. Da zbudimo strah, moramo dokazati svojo moč, njo pa pokažemo s tem, da zmanjšujemo produkcijo po svoji volji, pa naj podjetništvo misli, kar hoče. Če pa hočemo to doseči, se moramo potruditi, zlasti z glavo, ne toliko z rokami. Prvo je organizacija. Inicijativo imamo mi v svojih rokah. Ta nam pa koristi le, če jo znamo izrabljati. Zato moramo najmanj vsakih štirinajst dni menjati svojo taktiko, da dosežemo svoj cilj, in vsakokrat moramo uporabljati nova sredstva. Ta sredstva

so fiziološka, mehanična, kakor pač treba. Za sedaj sem se odločil za vrsto lažjih incidentov, ki naj v prihodnjih štirinajstih dneh motijo funkcijo bistvenega dela v strojih, motiča za mesenje testa. Pravkar sem vam diktiral tehnično postopanje, potrebno za štiri različne načine, s katerimi se da ta motič poškodovati. Vsak teh načinov toliko pokvari motič, da je za osem do deset ur neuporaben. Tudi sem vam diktiral štiri druge načine, uporabljive pri proizvodnji moke, torej v mlinih, ... ti štirje načini bodo uničili mlinске kamne in jih ustavili vsakega za osem do deset ur. Najvažnejše pa je, da bodo jutri zvečer dobro polučeni vsi sodrugi, vseh onih trideset tisoč, ki so izbrani za direktno akcijo. Natančno morajo biti izvežbani, kako morajo postopati. Jaz sam ne morem prevzeti instrukcije trideset tisoč ljudi, to je vendar jasno. Jaz instruiram vas in to mora zadostovati. Podučite, toda prav izčrpno in natančno, vseh dvesto ali trideset delegatov, ki jih jutri zjutraj pošlje sekcija pravilnostvjuškega sovjeta. Vsak delegat prevzame potem svojo sekcijo, in tako naprej. Pravite, da so vam potrebni demonstracijski stroji, da pokažete delavcem primere, kakor treba? ... Dobro! Nekatere takšne stroje dam postaviti v kleti blokov številka 151, 196 ...»

Pietro Ferrati poišče neke listke in beležke in čita z njih: «... 151, 196, 312 in 504. Te prostore bomo vsakih štirinajst dni menjali, da onemogočimo vsakršno spionažo. To je tem bolj potrebno, ker so itak potrebni zopet drugi stroji, da pokažemo na njih druge, nove pokvare, ki pridejo pozneje na vrsto. Te stroje bomo torej takrat postavili zopet drugje... Ali imate še kaj pripomniti? ...»

Tajnik se je zganil, kakor bi hotel še kaj povedati:

«Da!» pravi in je ves v zadregi, kajti Pietro Ferrati je zelo gospodovalec in čisto osoren napram svojim podložni-

kom: «če sem torej prav razumel, bodo v prihodnjih štirinajstih dneh pokvarjeni povsod isti deli v vseh strojih... Zdi se mi neizbežno, da se bo potem uprava Siturgica domislila, da ima opravka z organizacijo, in da gre za manever, za dobro premišljen načrt...»

«Da, in...»

«In?»

«Aha! Sedaj vas razumem! Vi torej mislite, da uprava tega ne sme spoznati? Ona naj torej vse, kar se je že zgodilo in kar se še bo, pripiše vse le vrsti nesrečnih slučajev? Dragi prijatelj, posebno brihtno ne mislite! Če delamo to, kar delamo, je vendar naš edini namen, da storimo to tako, da vsakdo razume in spozna, da smo mi storilec in da delamo po premišljenem načrtu in z nekim velikim namenom! Čemu sicer? Mislite li, da imamo mi kakšen poseben interes na tem, da zmanjšujemo produkcijo, da škodujemo Siturgico takorekoč za šalo, in da s svojim delovanjem zmanjšujemo množino prehrane, na katero je navezana vsa Amerika? Amerika, to je štiristo milijonov živih ljudi, med njimi tristo- in petdeset milijonov delavcev, torej tristo in petdeset milijonov bratov sodrugov? Nikdar in nikakor! Naš interes in namen je, da dokažemo in pokažemo svojo moč in silo, da pokažemo, da smo mi pravi gospodarji, da pove-mo, da se morajo oni bati nas in ne mi njih, da smemo in hočemo mi njim staviti svoje pogoje in da morajo oni z nami računati najmanj kakor z enakimi, ali pa celo kot z boljimi! To vse dosežemo, če ne popusti naša disciplina in energija. Prikrivali bomo še nadalje svojo organizacijo, svoje načrte, svoja sredstva, svoje metode, svoje članstvo, svoje vodstvo. Pokazati pa hočemo, da smo tu, da imamo cilje in da za nje delujemo! ...»

Nato zmigne z rameni, in tajnika mu ponižno pritrjuje. Kadar govori Mac Head Vohr s svojimi poverjeniki in direktorji in kadar izdaja svoja povelja,

ne nastopa tako gospodovalec, tako tiransko, in pokornost ni tako ponižna, suženjska, uprav brez diha... Pa tudi Spartakus, nekdanji vodja upornih suženjev, je bil bolj brutalen in bolj tiranski, ko vsi konzuli in imperatorji...

3. Sužnji.

«Dovolj za danes!»

Oba tajnika vstaneta in odhajata. Pri tem pozdravita mnogo globlje, kakor se spodobi med sodrugi.

«Jutri zjutraj zopet tukaj, ob šestih!»

Služata, priklonita se po orientalski, in že jih ni več. Pietro Ferrati je sam. Oproščen je neugodnosti, ki mu sicer ni bila zelo napoti, pogleda sedaj najprej na uro. Še ni pol dvanajsta. Ni razvidno, zakaj gleda Ferrati na uro z vidnim vznemirjenjem. Nekaj časa koraka po sobi, izgleda, da je ne-odločen. Naenkrat se zave nesnaga, ki ga obdaja. Vendar se ne domisli, da bi jo odpravil. Odstrani se iz prve sobe in dobro zapre in zaklene vrata za seboj. To je vse. Ostala polovica stanovanja je sedaj čista, ugodna, komolna, dobro opremljena, prav vabljiva. Mož, ki se je doslej nekako bahal s svojo revščino, se sedaj peča z drugim pravilom: vode priliva v vaze, kjer se šopirijo bohotne vrtnice.

Potem prinese od nekoč staro, krasno kitajsko vazo iz osemnajstega stoletja, v njo vlije nekaj alkohola in vrže še dva prgišča benzoe v to improvizirano kadilnico. Čutni, skoraj poltni in opajajoči duh se razširi po vsej spalnici. Pietro Ferrati, ljudski tribun, stoji zamišljen pred kadilnico in nemo gleda v oblacke, ki se dvigajo iz nje, hite pod strop in se tu razblinijo...

Potem se trzne, odide iz sobe, zapre vrata za seboj in odkoraka polagoma po stopnicah navzgor, na streho, da vsrka nekaj nočnega hladu in svežega zraka.

Burja piha tukaj že precej ostro. Tu je občutljivejša, ko nad Visoko palačo,

ker se le-ta naslanja na prva pobočja umetnega griča in je veter ne zadržava tako naravnost, kakor strehe blokov. Bloki leže sredi odprte ravnine tik ob izlivu, kjer se razteza vsa Mississipijska dolina neizmerno na vse strani. Sever je tukaj kakor doma in tudi brije po domače. Ko se popne Pietro Ferrati po teh stopnicah na vrh, ga najprej napade brezobziren sunek burje. Ferrati se ustavi in se prime za ograjo. Potem se s hrbotom zasloni za dimnik. Pa le za hip. Nato se takoj zopet zravna, se z enim samim pogledom prepiča, da je sam na vsej terasi, — sicer bi bilo čudno, če bi našel tu gori še koga, — ter se takoj loti čudnega, nenavadnega početja: Najprej odvzame ograji vse opore in odstranjuje drog za drogom, dokler ni vsa terasa brez ograje. Na to se poda pod dimnik in se za njim zakloni pred vedno hujšimi sunki burje.

Dimnik je precej nizek. Na njem je vrsta železnih veternic in vrtic. Pietro Ferrati je za glavo višji od vsega tega. Sedaj se nasloni na dimnik in gleda v temno obzorje, kakor da kaj pričakuje. Njegove oči se ustavljajo na tem štirikotnem obzorju, na teh praznih, molčečih, temnih strehah, čez katere brije burja.

Na severu gleda le čez vodo in v oblake. Blok 216 stoji na oni strani mesta, ki je poleg Mississipija. Izliv, širok kakor morski zaliv, se motno svetlika v zamolklem luninem svitu. Na oni strani se širi planjava, prostrana, brezmejna, črna. Na vseh drugih treh straneh pa se dvigajo drugi bloki, kakor sekire, in njihovi dimniki, kakor sulice. Nikjer ni luči. Polnoč bo kmalu, in bloki že vsi spe.

«Spe.» si misli Pietro Ferrati, «razven onih, kjer še delajo sedaj v kletih... na primer 151... in 196... in 312 in 504...»

Zravna se in ponosen občutek mu razširi prsa:

«Spe, ... če jim dovolim!»

(Dalje prihodnjič.)

BERSON

Dobi se v vseh boljših trgovinah za kože ter n. veliko pri **BERSON-KAVCUK, d. d. Zagreb, Wilsonov trg 7.**

Jakob Mrzlikar

Ljubljana — Vič 94
priporoča

izposojevanje koles, dalje veliko zalogo ohranjenih in rabljenih koles ter gumja.

Papriko najboljše kakovosti, čisto, vsake vrste, na debelo, dobavi po dnevnih cenah.

Szilágyi István

Subotica

4254 preko pota plinarne.
Zahtevajte uzorce.

Kapljice se dobro ohranjene steklenice

od kolinske vode, parafumov itd.
I. C. KOTAR
drogerija 4275
Wolfova ulica št. 3.

Kolesa

Vam prenovi in strokovno shrani

preko zime

ob malenkostni pristojbini tvrdka

J. GOREC

Ljubljana, Gosposvetska c. 14.

Od 18. XII do 24. XII

M. BARTL

Ljubljana, Židovska ul. 5.

Modna trgovina

in parfumerija

Po izalno točilih cenah

Lepa božična darila

Pozor! Pravi Golser-čevlji, čevlji za smučarje ter lovski čevlji

vseh vrst so izdelujejo v znani solidni čevlarski delavnici

Anton in Jož. Brajer

Ljubljana, Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo tudi vse vrste drugih obuv, od najpreprostejših do najkvalitetnejših izdelave.

Cene solidne! Postrežba točna!

Kožuhovina

svila, modni nakit, predpasniki, spodnja krila

po znižanih cenah

A. Sinkovic nasl. R. Soss

Ljubljana, Mestni trg št. 19.

Išče se

kapitalist

ki bi bil pripravljen vložiti večji znesek v obliki posojila ali kot družabnik v vpeljeno kemično tvornico v svrhu večje kapacitete. Obrestovanje in garancija dobra. Pismene ponudbe pod „Kapital“ na anončno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Objava.

Mestna hranilnica ljubljanska naznanja, da vsled dovoljenja nadzorstvene oblasti sprejema poleg hranilnih vlog na knjižice, katere od 1. januarja 1923 dalje obrestuje po čistih

5%

tudi vloge v tekočem računu, ki jih obrestuje proti odpovedi tudi višje. Kakor za vloge na hranilne knjižice, jamči tudi za vloge v tekočem računu mesto Ljubljana z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo.

Stanje hranilnih vlog 320 milijonov kron.

Mestna hranilnica ljubljanska
Prešernova ulica št. 3.

Kmetjska posojilnica

4292 Ljubljanske okolice

v Ljubljani naznanja svojim vlagateljem, da bo obrestovala izza dne 1. januarja 1923

vloge po 5%.

ARKO COGNAC MEDICINAL